

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ PARADIGMA EUROPEANĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat
prof. dr. Sergiu MIȘCOIU

Student-doctorand
Adriana Jozefina Fúriková

2021

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ PARADIGMA EUROPEANĂ

**Reconstrucția identitară a minorității
slovace din Transilvania.**
O abordare constructivistă și discursivă

Conducător de doctorat
prof. dr. Sergiu MIȘCOIU

Student-doctorand
Adriana Jozefina Fúriková

Cluj-Napoca
2021

Declarație

Prin prezenta declar că Teza de doctorat cu titlul **Reconstrucția identitară a minorității slovace din Transilvania. O abordare constructivistă și discursivă** este scrisă de mine și nu a mai fost prezentată niciodată la o altă facultate sau instituție de învățământ superior din țară sau străinătate. De asemenea, declar că toate sursele utilizate, inclusiv cele de pe Internet, sunt indicate în lucrare, cu respectarea regulilor de evitare a plagiatului:

- toate fragmentele de text reproduse exact, chiar și în traducere proprie din altă limbă, sunt scrise între ghilimele și dețin referința precisă a sursei;
- reformularea în cuvinte proprii a textelor scrise de către alți autori deține referința precisă;
- rezumarea ideilor altor autori deține referința precisă la textul original.

Cluj-Napoca, 25.04.2021

Student-doctorand
Adriana Jozefina Fúriková

Cuprins

<u>INTRODUCERE.....</u>	5
<u>Argument.....</u>	7
<u>Ipotezele cercetării.....</u>	13
<u>Metodologie.....</u>	15
<u>Parcursul structural al tezei.....</u>	20
<u>1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI METODOLOGIC.....</u>	26
1.1. <u>Cadrul conceptual.....</u>	26
1.1.1. <u>Identitatea colectivă etnică.....</u>	40
1.1.2. <u>Minoritatea etnică.....</u>	49
1.1.3. <u>Construcția discursului identitar.....</u>	57
1.2. <u>Metodologie.....</u>	62
1.2.1. <u>Analiza de discurs politic.....</u>	66
1.2.2. <u>Interviul.....</u>	69
1.2.3. <u>Observația participativă.....</u>	71
1.2.4. <u>Metodologia vizuală.....</u>	73
1.2.5. <u>Documentele de arhivă.....</u>	75
<u>2. SLOVACII DIN TRANSILVANIA ÎNAINTE DE 1989. EVOLUȚIA ISTORICĂ ȘI CULTURAL-IDENTITARĂ...78</u>	
2.1. <u>Naționalismul slovac.....</u>	90
2.2. <u>Slovacii din Transilvania în perioada imperiului Habsburgic și în perioada Austro-Ungariei.....</u>	97
2.2.1. <u>Slovacii din zona Aradului.....</u>	99
2.2.2. <u>Slovacii din zona Bihor-Sălaj.....</u>	103
2.3. <u>Slovacii din Transilvania după 1918.....</u>	106
2.4. <u>Slovacii din Transilvania după al Doilea Război Mondial.....</u>	113
2.5. <u>Concluzii.....</u>	121

3. IDENTITATEA MINORITĂȚII SLOVACE DIN ROMÂNIA DUPĂ 1989: DISCURS ȘI PRACTICĂ.....129

3.1. <u>Relațiile bilaterale româno-(ceho)slovace.....</u>	131
3.2. <u>Reprezentarea minorităților etnice după 1989.....</u>	141
3.3. <u>Identitatea la nivelul practicii.....</u>	143
3.3.1. <u>Acțiunile statului român.....</u>	143
3.3.2. <u>Acțiunile statului slovac.....</u>	152
3.3.3. <u>Acțiunile organizației reprezentante a minorității slovace în România.....</u>	155
3.4. <u>Identitatea la nivel de discurs.....</u>	162
3.4.1. <u>Analiza de discurs politic al deputaților slovacilor (și cehilor) în Parlamentul României.....</u>	163
3.4.2. <u>Analiza de discurs al deputaților slovacilor (și cehilor) în media televizată</u> 170	
3.4.3. <u>Analiza de discurs al deputaților slovacilor (și cehilor) în presa scrisă.....</u>	176
3.5. <u>Concluzii.....</u>	180

4. REPERE IDENTITARE ALE SLOVACILOR DIN ROMÂNIA: PERCEPȚII ȘI AUTOPERCEPȚII.....184

4.1. <u>Repere identitare.....</u>	186
4.1.1. <u>Mitul fondator.....</u>	187
4.1.2. <u>Limba maternă.....</u>	194
4.1.3. <u>Religia.....</u>	207
4.2. <u>Identități colective multiple/paralele.....</u>	215
4.2.1. <u>Relația cu țara de origine.....</u>	221
4.2.2. <u>Percepția celorlalți despre slovacii din România.....</u>	226
4.3. <u>Concluzii.....</u>	232

CONCLUZII.....236

<u>Aportul lucrării.....</u>	238
<u>Structura lucrării.....</u>	240
<u>Concluzii generale.....</u>	251

BIBLIOGRAFIE.....258

Cărți și volume colective.....	258
Studii și articole.....	275
Reviste și ziare.....	281
Documente oficiale și statistici.....	281
Intervenții în plenul Parlamentului României.....	282
Arhive.....	283
Webografie.....	283
Interviuri.....	284

ANEXE.....285

Lista de Figuri

Figura 1 Numărul slovacilor din România conform recensământului din 2011.....	86
Figura 2 Direcțiile principale de așezare a slovacilor în România.....	102

Lista de Grafice

Grafic 1 Evoluția numărului de slovaci din Bihor.....	104
---	-----

Lista de Tabele

Tabel 1 Populația României în 2011.....	87
---	----

Rezumat

Odată cu căderea comunismului, Europa Centrală și de Est a început un proces de redefinire în cadrul noilor configurații politice, economice, istorice și culturale. În contextul declinului ideologiei comuniste, influența ideilor socialiste a scăzut considerabil, iar identitatea de clasă nu a mai constituit o alternativă viabilă.

Acest vid ideologic a fost rapid umplut de naționalism.¹ Țările ex-comuniste și-au luat „revanșa identitară”, întoarcerea spre dimensiunea etnică implicând, în unele cazuri, folosirea violenței. Noul proiect politic făurit, în mare parte, tot de elita vechiului regim îi transforma pe aceștia în promotorii cauzei naționale. În același timp, proiectul oferea societății confuze o soluție de ordin psihologic, aceea că valorile esențiale, precum naționalismul, nu și-au alterat semnificația. Noua autoritate statală presupunea și reconstruirea unei societăți civile care urma să promoveze o nouă legătură socială. Acest lucru nu doar legitima puterea, dar și distrăgea atenția de la problemele economice și politice existente.

Astfel, naționalismul a revenit puternic pe scena politică, jucând un rol cheie în discursurile ideologice din primii ani ai perioadei de tranziție în Europa Centrală și de Est. Întoarcerea la naționalism a fost marcată și de problematica minorităților naționale care „a recăpătat o mare relevanță (...), ceea ce nu doar că afectează integrarea europeană, dar și revitalizează dezbaterile privind natura și viitorul națiunilor europene.”²

Conceptul de minoritate etnică este strâns legat de noțiunea de identitate care este cotată „la modă” pe scena politico-socială, în mass-media și în mediile academice. De exemplu, între anii '60 și anii 2000, numărul înregistrărilor pentru literatura privind tema identității a crescut cu un factor de 49,5.³ În lumina influenței firești a specialiștilor, care etichetează doar unele tipuri

---

¹ Adrian Guelke, “The Multifaceted Nature of Ethno-Nationalism”, în Adrian Guelke (ed.), *The Challenges of Ethno-Nationalism. Case Studies in Identity Politics*, Ed. Palgrave MacMillan, Basingstoke, 2010, p. 2.

² Giuseppe Motta, *Less than Nations: Central-Eastern European Minorities after WWI*, volumul 2, Ed. Cambridge Scholars Publication, Cambridge, 2013, p. 229.

³ Vivian L. Vignoles, Seth J. Schwartz, Koen Luyckx, “Introduction: Toward an Integrative View of Identity”, în S.J. Schwartz, K. Luyckx, V. L. Vignoles, (ed.), *Handbook of identity theory and research*, 2011, p. 2.

https://www.researchgate.net/publication/225212182_Introduction_Toward_an_Integrative_View_of_Identity
accesat la 06.09.2019

de identități, primul instinct când auzim cuvântul identitate nu va fi să ne gândim la vârstă, gen sau clasă, ci mai degrabă la etnie, rasă, religie.⁴

Termenul minoritate nu are o definiție universal acceptată, așa că noi vom opera cu definiția acceptată de majoritatea țărilor membre ale Uniunii Europene, definiție formulată de Francesco Capotorti⁵ în raportul său către Națiunile Unite din anul 1977. Conform acestui profesor de drept internațional, minoritatea este „un grup de persoane, inferior numeric restului populației unui stat, într-o poziție nedominantă, ai cărui membri - fiind cetățeni ai statului - posedă caracteristici etnice, religioase sau lingvistice diferite de cele ale restului populației și care prezintă, fie și numai implicit, un sentiment de solidaritate, îndreptat spre păstrarea culturii, tradițiilor, religiei sau limbii lor.”⁶

În lucrarea *Reconstrucția identitară a minorității slovace din Transilvania. O abordare constructivistă și discursivă* ne-am concentrat atenția asupra situației comunităților de slovaci din Transilvania după anul 1989. Prin demersul nostru ne-am propus, pe de-o parte, să contribuim la îmbogățirea informațiilor despre slovacii din România scoțând la lumină documente de arhivă, pe de altă parte, să analizăm un subiect puțin dezbătut în literatura de specialitate: reconstrucția identitar-colectivă la slovacii din România după căderea comunismului.

Delimitarea cercetării implică două coordonate – pe de-o parte este coordonata timpului, pe de altă parte este cea a spațiului geografic. Delimitarea ca timp (perioada postdecembristă) debutează cu momentele imediat următoare evenimentelor din decembrie 1989 și se încheie la sfârșitul mandatului parlamentar 2012-2016. Delimitarea geografică vizează România, mai exact zona de vest a țării, cu precădere Transilvania, județele Arad, Bihor și Sălaj. Considerentele alegerii acestui spațiu au fost de ordin numeric (cea mai mare parte a slovacilor din România trăiesc în aceste trei județe), istoric (primii coloniști s-au așezat în aceste zone) și al importanței (aici au activat primii lideri slovaci care au militat pentru conștientizarea identității etnice colective, aici au fost înființate primele organizații/asociații slovace).

Conform recensământului efectuat în 2011, în România trăiesc 13.654 de slovaci, adică 0,067% din totalul populației, care, împreună cu cehii, sunt reprezentanți în Parlamentul

---

⁴ Thomas Hylland Eriksen, “Ernest Gellner and the Multicultural Mess”, în Sinisa Malešević, Mark Haugaard (ed.) *Ernest Gellner and Contemporary Social Thought*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2007, p. 174.

⁵ Francesco Capotorti, *Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. Special Rapporteur of the UN Sub-Commission on the Prevention of Discrimination and Protection of Minorities*, UN Doc., E/CN.4/Sub.2/384/Rev.1 UN Sales No. E.78.XIV.1(1979).

⁶ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Minorities/Pages/internationallaw.aspx> accesat la data de 04.04.2021

României de un deputat. În această lucrare ne vom referi cu precădere la cele două mari „familii“ de slovaci din România: slovacii luterani din zona Aradului și slovacii romano-catolici din zona Bihor-Sălaj (care împreună formează o singură zonă etnografică).⁷ De-a lungul istoriei slovacilor pe meleagurile României actuale, în aceste zone s-au concentrat cele mai mari comunități de slovaci.

Primele însemnări despre slovacii din Transilvania au fost întocmite de preoții și învățătorii care și-au desfășurat activitatea în Ținuturile de Jos ale imperiului Habsburgic în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.⁸ Scrise, în general, sub forma articolelor de presă și având o motivație politică, aceste lucrări au urmărit mișcarea migranților și au descris cultura și obiceiurile acestora.⁹ În prima perioadă de la așezarea slovacilor în Transilvania, comunitatea evanghelică nădlăcană a întreprins o activitate editorială și publicistică bogată.

Odată cu înființarea, în anul 1929, a revistei *Slovenský týždenník*¹⁰ [Săptămânalul slovac] al cărei redactor șef a fost preotul evanghelic Ján Kmeť, slovacii locali au publicat diverse articole despre viața comunității din care făceau parte.¹¹ După o scurtă perioadă de pauză, în 1936 publicația a fost relansată sub numele de *Naše snahy* [Strădaniile noastre]; chiar dacă și aceasta a avut o pauză de câțiva ani, ea publică și în prezent articole despre viața comunității atât în limba slovacă, cât și română.¹²

Inițial, despre slovacii din zona Bihor-Sălaj au scris preoții romano-catolici care au activat în aceste comunități, cu preponderență în limba maghiară.¹³ Ulterior, învățătorii din Cehoslovacia

⁷ Claudia Cardoș, Radu Carp, Ștefan Herchi, Cristina Matiuță, *Perspectivile minorității slovace din România în contextul migrației și al provocărilor socio-demografice*, Ed. Eikon, București, 2020, p. 9.

⁸ De exemplu: Matej Markovič (1707-1762), Samuel Tešedík (1742-1820), Jánoš Ágošton (1787-1863), Daniel Zajac (1804-1870), Ľudovít Haan (1818-1891) și Michal Žilinský (1838-1925).

⁹ Ján Botík, „Începuturile cercetărilor slovacilor din Câmpia Maghiară”, în Jakab Albert Zsolt, Peti Lehet (ed.), *Minorități în zonele de contact interetnic. Cehii și slovacii în România și Ungaria*, Ed. Institutului pentru studierea problemelor minorităților naționale, Cluj-Napoca, 2010, pp. 34-36; De menționat că uzanțele istoricilor slovaci cu pregătire românească traduc Alfold cu sintagma Ținuturile de Jos, pe când editorii acestui volum au folosit sintagma de Câmpia Maghiară, conform înțelesului maghiar.

¹⁰ Scopul revistei, expus în primul său număr, a fost educarea slovacilor și creșterea nivelului lor de cultură.

¹¹ Ján Kukučka, „Slovenské kultúrne spolky a tlač v Nadlaku” [Asociațiile culturale slovace și presa din Nădlac], în *Variácie 3*, Ed. Kriterion, București, 1981, p. 196.

¹² Ibidem, p. 179.

¹³ De exemplu, la parohia romano-catolică din Șinteu se păstrează un manuscris în limba maghiară din perioada interbelică care prezintă aspecte din viața enoriașilor slovaci precum botezul, sărbătoarea tainei mirului, nunta,

trimiși în misiuni didactice au scris articole despre comunitatea locală, articole publicate atât în România, cât și în Cehoslovacia.

În Cehoslovacia, mai ales în a doua jumătate a secolului al XX-lea, s-a manifestat un interes constant despre viața slovacilor din afara granițelor; volumul de referință în istoriografia de specialitate este intitulat *Slováci vo svete* [Slovacii în lume]¹⁴ și prezintă viața slovacilor spre Ținuturile de Jos ale Imperiului Habsburgic de la primele valuri de colonizare până în secolul al XX-lea. Dintre cei mai renumiți cercetători, îi amintim pe Ján Sirácky¹⁵, Ján Botík,¹⁶ Jozef Štolc,¹⁷ Ján Gomboš,¹⁸ Ján Jančovič,¹⁹ Milan Krajčovič,²⁰ Miroslav Kmet²¹. Principalele direcții de cercetare ale acestora au fost descrierea și analiza etapelor migrației, al fenomenelor lingvistice și culturale tipice slovacilor de peste hotare, dar și interacțiunile cu alte etnii și importanța lor simbolică în formarea identității de grup.²²

Căderea regimului comunist în 1989 a creat noi posibilități de cercetare, astfel că în anul 1994 a fost înființată Societatea Culturală și Științifică „Ivan Krasko”. Aceasta deține o editură care a prilejuit publicarea de cărți și reviste despre slovacii din România. Treptat, minoritatea slovacă a atras și interesul cercetătorilor de la universitățile românești și al celor din cadrul Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. Minoritatea slovacă din România a rămas pe agenda cercetătorilor din Slovacia și după 1989, acesteia fiindu-i diverse studii care analizează aspecte din viața și istoria slovacilor, predominând temele legate de tradiții populare, folclor, precum și cele ce vizează particularitățile lingvistice sau cercetări comparative privind slovacii din Serbia, Ungaria etc.

înmormântarea.

¹⁴ Ján Sirácky și col., *Slováci vo svete*, Ed. Matica slovenská, Martin, 1980,

¹⁵ Ján Sirácky, *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. Storočí*, Ed. Slovenskej akademie vied, Bratislava, 1966.

¹⁶ Ján Botík, *Dolnozemskí Slováci. Tri storočia vystahovaleckých osudov, spôsobu života a identity Slovákov v Madarsku, Rumunsku, Srbsku a Bulharsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2011.

¹⁷ Jozef Štolc, “Slovenské jazykové ostrovy na Dolnej zemi ako predmet jazykovedného výskumu”, în *Slováci v zahraničí* 1, Ed. Matica slovenská, Martin, 1971.

¹⁸ Ján Gomboš, *Slováci v južnej časti Dolnej zeme: výber z prameňov: od konca 17. do konca 18 storočia*, Békešská Čaba, 2008.

¹⁹ Ján Jančovič, *Z kolísky na Dolnu Zem*, Ed. Matica slovenská, Martin, 2004.

²⁰ Milan Krajčovič, *Slovenská spoločnosť v Uhorsku. Slováci a Juhoslovania v národnoemancipačnom zápase v 30. až 70. rokoch 19. storočia*, Ed. Veda, Bratislava, 1986.

²¹ Miroslav Kmet, [*Historiografia dolnozemsých Slovákov v 19. Storočí*](#), Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2010.

²² Ján Botík, „Începuturile cercetărilor slovacilor din Câmpia Maghiară”, *op. cit.*, p. 36.

În concluzie, studiul minorității slovace din România, fie întreprins de cercetători din România, fie din străinătate, a urmat un parcurs ascendent, oferind o bază solidă pentru viitoare anchete.

Aportul lucrării

Prezenta lucrare propune plasarea problematicii minorităților naționale în perspectiva teoriei discursului din dorința de a obține o imagine mai nuanțată asupra complexității subiectului supus cercetării. Am ales să ilustrăm aceste aspecte cu ajutorul unei analize empirice asupra comunității slovacilor din Transilvania care constituie doar sporadic subiect de studiu al cercetătorilor din România.

Această lucrare se încadrează în curentul constructivismului, optica teoriei discursului, a simbolurilor limbajului și a reprezentării fiind puțin utilizate în analiza identității colective slovace din România. Demersul nostru, deși pluridisciplinar, poate fi încadrat în științele politice, dacă ne gândim mai ales la partea dedicată caracterului politic al grupului minoritar și la relațiile sale atât cu statul de origine, cât și cu cel de reședință. Din perspectiva analizei identitare, lucrarea ar putea fi considerată ca aparținând științelor sociale.

Dacă majoritatea lucrărilor de până acum se încadrează, în special, în domeniul etnografiei și al studiilor culturale și lingvistice, prezenta lucrare poate fi plasată în domeniul științelor politice datorită analizei relațiilor de putere majoritate-minoritate și a discursului liderilor comunității. În ceea ce privește minoritatea slovacă, aceste subiecte au fost puțin studiate în spațiul academic românesc

Din punct de vedere metodologic, noutatea pe care o aduce această lucrare este utilizarea teoriei discursului și a analizei materialelor video de arhivă (inaugurarea școlilor cu predare în limba slovacă din Bihor și Sălaj în perioada interbelică) și din mass-media (emisiuni ale televiziunii române dedicate minorităților). Studiul interpretează fragmente din trecutul și prezentul comunității prin discursul membrilor săi, fie că vorbim de liderii politici din tribuna Parlamentului, fie că vorbim de oamenii de rând în cadrul vieții cotidiene și a zilelor de sărbătoare. În toate aceste cazuri, am avut constant în vedere faptul că discursul nu poate fi neutru, ci este influențat de caracterul personal și de reprezentările sociale comune (opinii

împărtășite) ale grupului, motiv pentru care am încercat să ținem cont de detalii precum ocazia evenimentului, participanții și acțiunile sociale așteptate.²³

Minoritatea slovacă din Transilvania are o serie de caracteristici particulare. În primul rând, nu putem vorbi de o minoritate foarte bine încheată din punct de vedere intern, cu legături strânse între slovacii din toate regiunile României, deoarece există diferențe de ordin confesional, lingvistic, precum și deosebiri ce privesc modul de migrare pe teritoriul României de azi, regiunea de proveniență din Slovacia etc.

În al doilea rând, această comunitate a avut mereu statutul de comunitate dominată în Transilvania, spre deosebire de maghiari care au fost comunitatea dominantă până la sfârșitul Primului Război Mondial sau de români care au devenit comunitate dominantă după unirea de la 1918.

Menționăm, de asemenea, că nu putem încadra slovacii din România în categoria emigranților în sensul tradițional al cuvântului, deoarece în perioada în care coloniștii slovaci au venit pe teritoriul României actuale, aceste zone făceau parte din imperiul Habsburgic, respectiv Austro-Ungaria.

În al patrulea rând, când s-au așezat primii slovaci în Transilvania, în urmă cu mai bine de două secole, naționalismul slovac nu era încă format. Încă din secolul al X-lea, regiunile Slovaciei actuale au făcut parte din Regatul Ungariei, iar nobilimea slovacă a fost maghiarizată, fapt ce a îngreunat nașterea naționalismului slovac și formarea conștiinței colective slovace.²⁴ La momentul instituționalizării naționalismului slovac²⁵ în 1861 (Matica slovenská),²⁶ comunitățile de slovaci din Transilvania locuiau departe de aceste frământări și eforturi de aproximativ un secol.

Atunci când primii slovaci s-au așezat pe teritoriul României de azi, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, existau tensiuni între slovacii evanghelici și catolici și diviziuni din punct de vedere lingvistic.

O altă caracteristică particulară a acestei comunități este trecerea de la statutul de minoritate fără stat de origine (vreme de mai bine de două secole) la cel de minoritate etnică cu

---

²³ Teun A. Van Dijk, *Critical Discourse Analysis*, in Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton, *The Handbook of Discourse Analysis*, Ed. Blackwell Publishers, Massachusetts, 2001, pp. 354- 356

²⁴ Jean Berenger, *Istoria Imperiului Habsburgilor*, trad. Nicolae Baltă, Ed. Teora, București, 2000, p. 323.

²⁵ Specialiștii consideră că ultima fază a naționalismului slovac este etapa instituționalizării acestuia.

²⁶ Paul Pasteur, *Histoire de l'Autriche. De l'empire multinational a la nation autrichienne (XVIII-XIX siècles)*, Ed. Armand Colin, Paris, 2011, p. 58.

stat de origine, la începutul anilor 1990. Slovacia este un stat tânăr cu o vechime de mai puțin de jumătate de secol, care, după ce a obținut independența, și-a intensificat legăturile cu comunitățile de slovaci de peste hotare.

Analiza minorității slovace din România a fost o constantă a preocupărilor mele academice, încă din perioada studiilor de licență în cadrul Facultății de Studii Europene din cadrul universității Babeș-Bolyai, concretizate prin culegeri de teren începând cu anul 2009 în județele Bihor, Sălaj, Satu-Mare și Arad.²⁷ Cercetările s-au materializat în forma unor articole științifice apărute în volume colective, fiind publicate de către Institutul „Arhiva de Folclor a Academiei Române”²⁸, de Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale și de organizația Matica slovenská²⁹ din Slovacia.

Motivația alegerii studiului de caz se bazează și pe considerente de ordin personal: apartenența la această comunitate - fapt care ne-a facilitat implementarea observației participative și realizarea interviurilor, cunoașterea limbii slovace - lucru care ne-a permis și accesul la literatura de specialitate din Slovacia.

Ipotezele cercetării

Niciun subiect nu este radicalmente nou, așa că lectura bibliografiei de specialitate a fost indispensabilă. Într-o primă etapă, studiind bibliografia ne-am propus să sintetizăm cunoștințele despre tema noastră, să colectăm date și să le analizăm pentru a dezvolta rama anchetei. Având cunoștințe prealabile și o experiență concretă cu acest grup etnic minoritar, pasiunea pentru subiect ne-a îndemnat spre o nouă cercetare. Suntem conștienți că nu putem face *tabula rasa*; amalgamul de experiențe, imagini, credințe și aspirații, mai mult sau mai puțin evidente, formează abordarea asupra acestui subiect, motiv pentru care trebuie să fim vigilenți în

---

²⁷ Adriana Jozefina Furikova, „Portretul jendarului maghiar în timpul Dictatului de la Viena”, în Radu Mârza, Marek Syrny (ed.), *Cele două arbitraje de la Viena (1938,1940). Din perspectiva istoriografilor română și slovacă*, Ed. Argonaut, Cluj Napoca, 2017.

²⁸ Adriana Jozefina Fúriková, „Ajunul Crăciunului la slovacii din Bihor și Sălaj” în Ion Cuceu, Maria Cuceu (ed.), *Mentori și discipoli-85 de ani de la nașterea Profesorului Dumitru Pop*, Ed. MEGA, Cluj Napoca, 2012.

Adriana Jozefina Fúriková, „Credințe despre mana laptelui la slovacii din Bihor și Sălaj” în Alina Branda, Ion Cuceu, Cosmina Timocea-Mocanu (ed.), *Antropologie și studii culturale-Perspective actuale*, Ed. MEGA, Cluj Napoca, 2012.

²⁹ Adriana Jozefina Fúriková, “Dynamika obyčejí odpustovej slávnosti u slovákov z rumunského Bihoru a Sälaju” [Dinamica obiceiului sărbătorii hramului bisericii la slovacii din Bihor și Sălaj] în *Slováci v zahraničí 30* [Slovacii din afara granițelor], Ed. Matica Slovenská, Martin, 2013.

formularea unor obiective de analiză care nu își propun să judece, ci să explice și să înțeleagă, să deconstruiască clivaje sociale.³⁰

Prezenta lucrare și-a propus să fie inovativă și din perspectiva ipotezelor de cercetare formulate pe baza parcurgerii literaturii de specialitate și în urma cercetării de teren. Am formulat trei ipoteze de cercetare din care derivă mai multe întrebări la care am încercat să oferim răspunsuri cu ajutorul unei metodologii pluridisciplinare:

- minoritatea slovacă și-a construit o identitate colectivă de tipul „trouble-free”³¹, adică s-a constituit ca grup cooperant cu puterea majoritară și și-a formulat cererile identitare în consens și armonie cu statul de reședință;

- renașterea/relansarea pretențiilor specifice grupului minoritar răspunde nevoii afirmării politice a unui leadership al comunității;

- datorită fluctuațiilor istorice și culturale, slovacii din România își asumă mai degrabă o identitate regională legată de Transilvania ca spațiu multiethnic.

Aceste ipoteze vor încerca să răspundă la întrebări precum: Cum este construită identitatea colectivă etnică? Care sunt procesele prin care identitatea etnică este creată sau distrusă, consolidată sau slăbită? În ce măsură identitatea etnică este rezultatul proceselor interne și în ce măsură etnia este definită și motivată extern? Care este relația minoritate-stat de reședință, minoritate-stat de origine? De ce se activează comunitatea etnică cu ajutorul discursului? Cum se întărește, din punct de vedere discursiv, bagajul identitar al unei minorități; cum reușește particularitatea să devină componentă a discursului cu rădăcini politice? Ce rol a jucat elita politică emergentă a minorității în acest proces? Cum se legitimează actorii politici în baza reprezentării unei minorități etnice? Care este conținutul identității reconstruite? Care sunt consecințele schimbărilor politice în formarea identității colective? Ce tip de implicare și sentiment de apartenență se dezvoltă odată cu schimbarea regimului politic? Ce imagini simbolice vor fi esența și produsul noii identități colective formate? Rolul identității etnice în contextual identităților multiple? Cât de mult este dezbătută identitatea etnică în sfera publică și privată a minorității etnice, a statului? În ce feluri contribuie acțiunea politică și instituțiile la procesele de identificare colectivă și diferențiere? Este identitatea colectivă a unei minorități un proiect politic? Este identitatea colectivă un proces sau o sursă?

³⁰ Luc Van Campenhout, Raymond Quivy cu contribuția lui Jacques Marquet, *Manuel de recherche en sciences sociales*, Ed. Dunod, ediția a IV-a, Paris, 2011, p. 18.

³¹ Piotr Sztompka, *From East Europeans to Europeans: shifting collective identities and symbolic boundaries in the New Europe*, *European Review*, Vol. 12, No. 4, 481–496 (2004),

Metodologia

Ipotezele cercetării ne-au ajutat la trasarea metodologiei pe care o vom folosi. Am pornit de la asumptia constructivistă că percepțiile sunt cruciale pentru felul în care grupurile se definesc pe sine și pe ceilalți, relaționează și răspund la evenimente și fenomene din jurul lor, contextualizându-le și atribuindu-le sensuri.³² În realizarea acestui demers, am folosit o metodologie pluridisciplinară. Am apelat mai ales la teoria discursului, deoarece identitatea are o dimensiune comunicativă, limbajul fiind principalul instrument pentru construirea și reconstruirea acesteia.³³

Am studiat particularităților discursului emițătorului (reprezentantul politic, deputatul în Parlamentul României) și a receptorului (comunitatea de slovaci din România). În ceea ce privește emițătorul, am alcătuit un *corpus* discursiv alcătuit din transcrierea discursurilor susținute în Parlamentul României în perioada 1992-2016 și interviuri din presa scrisă publicată de revista bilingvă slovacă-română „Naše Snahy” [Strădaniile noastre] și televizate (emisiunea dedicată minorităților etnice din Transilvania- „Transilvania Policromă” din grila TVR Cluj). În acest sens, am folosit și un instrument adiacent: *tehnica soft de procesare de limbaj natural*, care ne-a ajutat în transcrierea discursurilor parlamentare ale reprezentanților minorităților naționale. Bogdan Cioc, dezvoltator software, ne-a pus la dispoziție acest material, pe care l-a obținut folosind tehnica de procesare de limbaj natural, a utilizat interogări textuale pe discursuri extrase automat de pe site-ul parlamentului României.

Dacă în privința emițătorului am colectat materiale care existau deja, fără intervenția noastră, pentru a cerceta poziția receptorului am folosit interviul, chestionarul, observația participativă- instrumente metodologice care au implicat intervenția noastră directă.

Având în vedere că majoritatea interviurilor s-au desfășurat în limba slovacă, am tradus în limba română fragmentele pertinente pentru acest studiu. Statutul de *insider* ne-a facilitat munca de teren, deși a face cercetare acasă este un demers provocant. Am realizat interviuri cu slovaci:

---

³² Laura Maria Herța, “Why Re-Imagining the Western Balkans is Important for the New European Union”, în Valentin Naumescu (ed.), *The New European Union and its Global Strategy: From Brexit to PESCO*, Cambridge Scholar Publishing, 2020, p. 238.

³³ Jacek H. Kolodziej, “Democracy as Part of the Polish Collective Identity- the Socio-linguistic Perspective”, în Magdalena Gora, Zdzislaw Mach (ed.), *Collective Identity and Democracy. The Impact of EU Enlargement*, ARENA Report no.4/10, RECON Report nr. 12, Oslo, 2010, p. 310.

reprezentanți politici, membri ai organizațiilor culturale, politice la nivel local, regional, național și internațional, cadre didactice, elevi, studenți, angajați, șomeri, pensionari, persoane cu studii superioare.

Am decis să întreprindem interviuri cu români și maghiari din mai multe considerente. În primul rând, acestea sunt comunitățile de referință cel mai frecvent menționate de slovaci în cadrul interviurilor. În al doilea rând, atât maghiarii, cât și românii, au deținut, pe rând, rolul de comunitatea dominantă, respectiv dominată. Și din punct de vedere numeric, cele mai mari comunități conlocuitoare ale slovacilor din Transilvania sunt românii și maghiarii.

În cadrul interviurilor au participat 78 de slovaci, 20 de români, tot atâția maghiari, și 20 de cetățeni slovaci născuți în Slovacia de diferite vârste, statut social, atât din mediul rural cât și urban, încercând în același timp să respectăm paritatea bărbat/femeie. Din considerente ce țin de protecția datelor cu caracter personal, am decis să redăm inițiale fictive numelor intervievaților, dar să păstrăm vârsta, sexul și domiciliul reale.

Am întreprins și interviuri cu cetățeni slovaci (20 de persoane care fie trăiesc în Slovacia, fie trăiesc în Belgia, majoritatea în mediul urban, și au avut contact, cel puțin întâmplător, discontinuu cu slovacii din România) pentru a vedea care este poziția acestora privind slovacii din România și vice-versa pentru a vedea în ce măsură există o legătură simbolică de apartenență la marea comunitate de slovaci. Pentru a obține o analiză complexă a imaginii pe care cetățenii slovaci o au despre slovacii din România, am ales să lucrăm cu cetățenii slovaci căsătoriți cu slovaci din România (unde am presupus o atitudine, în principiu, pozitivă și tolerantă), dar și cu cetățeni slovaci care au fost atât în contact sporadic, cât și constant cu slovacii din România, persoane pe care nu-i unește neapărat nicio legătură sentimentală de slovacii din România.

Am colectat și peste 50 de fotografii (unele făcute de noi, altele furnizate de subiecții noștri, inclusiv fotografii de la începutul secolului al XX-lea), drept suport vizual al informațiilor obținute și dovezi pentru susținerea sau completarea datelor de cercetare obținute.³⁴

Am verificat informațiile obținute în cadrul interviurilor cu studiul arhivelor și al presei vremii. Am întreprins cercetări de arhivă în Slovacia (Bratislava și Martin) și în România (București, Oradea, Nădlac, Șinteu). Am fost la arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, arhivele naționale slovace din Martin, arhivele organizației Matica slovenská din Martin, arhivele Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România, arhivele Ministerului

---

³⁴ Gillian Rose, *Visual Methodologies. An introduction to researching with visual materials*, (a IV-a ediție), Ed. Sage Publications, California, 2016, p. 329.

de Afaceri Interne al Slovaciei, arhivele Bisericii Romano-Catolice din Oradea, arhivele Biroului pentru Slovaci din Afara Granițelor. Acest demers ne-a permis obținerea unor informații inedite, de primă mână, documente care nu au fost încă prezentate de alți cercetători. Am obținut chiar și un suport video filmat din perioada interbelică în cadrul grupului minoritar studiat.

Metoda istorică-diacronică va fi folosită, cu precădere, în capitolul al doilea în care vom reda aspectele istorice ale așezării slovacilor pe teritoriul României actuale și evoluția acestei comunități până la sfârșitul secolului al XX-lea. Metoda va marca un parcurs temporal al etapelor de colonizare internă în cadrul Imperiului Habsburgic. În cel de-al treilea capitol aplicabilitatea metodei se va regăsi în trasarea coordonatelor istorice în ceea ce privește relațiile bilaterale România-(Ceho)slovacia³⁵ și în privința evoluțiilor politicilor identitare în România post-comunistă. În ultimul capitol, metoda istorică se regăsește aplicată în tratarea principalelor repere identitare ale slovacilor din România.

Metoda analitică va fi principalul instrument de lucru în ultimele două capitole, ceea ce ne va ajuta ulterior să emitem concluziile relevante pentru tema studiată. Această metodă va fi prezentă și în primul capitol în ceea ce privește alegerea metodologiei potrivite acestui demers științific. În al doilea capitol vom analiza modul în care naționalismul slovac a influențat ideile personalităților care au adus contribuții în vederea formării unei conștiințe identitar-colective la slovacii de pe teritoriul României de azi.

Metoda comparativă va servi la extragerea aspectelor generale și particulare atât în cadrul realizării cronologiei istorice, cât și la studierea principalelor repere identitare. Metoda stă la baza operațiunilor care generează comparația discursului liderilor cu cel al membrilor comunității. Acesta se va aplica, cu precădere în capitolele III și IV.

Structura lucrării

În realizarea demersului nostru, am structura teza în patru capitole, după cum urmează: *Cadrul conceptual și metodologic, Slovaci din Transilvania înainte de 1989. Evoluția istorică și cultural-identitară, Identitatea minorității slovace din România după 1989: discurs și practică, Repere identitare ale slovacilor din România: percepții și autopercepții.*

---

³⁵ Am decis să utilizăm formularea (Ceho)slovacia deoarece ne referim la perioada secolelor XX și XXI, perioadă în care Slovacia ca stat independent are o scurtă istorie, marea parte a secolului al XX-lea făcând parte din Cehoslovacia.

Primul capitol este intitulat *Cadrul conceptual și metodologic*. Prima parte a capitolului a vizat trecerea în revistă a bibliografiei de specialitate și explicarea principalelor concepte cu care am operat. A doua parte este dedicată metodologiei folosite: analiza de discurs politic, interviul, observația participativă, metodologia vizuală (fotografia, filmarea video) și documentele de arhivă.

În concluzie, putem afirma că metodologia aleasă, ca urmare a cercetării teoretice, ne-a furnizat materiale care au permis articularea studiului. Analiza discursului a reprezentat principalul instrument metodologic, la care am adăugat alte metode de cercetare. De la aplicarea unui chestionar, la utilizarea altor forme de anchetă socială precum observarea, interviurile sau filmarea video, toate ne-au ajutat să dăm contur și consistență lucrării. Fazei de explorare care ne-a indicat unde găsim informații, i-a urmat analiza, descrierea constatărilor și compararea rezultatelor obținute cu rezultatele ipotetice prezise.

Nu pretindem că această lucrare oferă un răspuns unic sau corect al problematicii, nici nu ne propunem să stabilim ce e bine și ce e rău, ci mai degrabă să analizăm mai multe semnificații și interpretări plauzibile, chiar dacă acestea sunt concurente și contestatoare. Recunoaștem că avem o cunoaștere și înțelegere parțială a comunității pentru că viața socială este, în natura sa, fluidă, diacronică și mobilă, ceea ce ne-a motivat și mai mult să ne „înarmăm” cu tehnici diverse pentru decodificarea identității colective a grupului studiat.

În procesul de scriere efectivă a lucrării am avut în gând întrebarea cui i se adresează această lucrare pentru a adopta limbajul adecvat. Diferitele niveluri de public ne-au pus în fața dificultății alegerii stilului de scris și a modului de construire a subiectului. În acest sens, am recurs la teoria *Grounded Theory* formulată de Anselm Strauss,³⁶ care permite existența mai multor audiențe, categorii de cititori clar separate- rezultat al dezvoltării teoriei din investigarea unui fapt social concret. Acest lucru este posibil datorită cercetării de teren care presupune adaptarea cercetătorului la descoperirile din teren fără existența unui protocol planificat și codificat în prealabil.

Capitolul al doilea este intitulat *Slovacii din Transilvania înainte de 1989. Evoluția istorică și cultural-identitară*. Am încercat să plasăm informațiile obținute în logica analitică specifică recompunerii discursului identitar, interogându-ne asupra limitelor marjei de acțiune a

---

³⁶ Anselm Strauss, *La Trame de la négociation. Sociologie qualitative et interactionnisme*, Ed. L'Harmattan, Paris, 1992.

comunității și urmărind relațiile de putere majoritate-minoritate și posibilitățile de negociere a statutului de minoritate în schimbul cooperării și susținerii regimului politic.

Putem afirma că slovacii au fost mereu în poziția dominatului, pion al jocurilor de putere și de distribuție teritorială. Printre metodele utilizate de dominatori s-au numărat cele demografice (repopularea teritoriilor rămase pustii după retragerea otomană), politice (schimbarea statutului Transilvaniei de la Principat autonom la cel de Mare Principat condus direct de Viena), confesionale (discriminarea evanghelicilor de Coroana vieneză catolică), economice (defrișarea pădurilor, transformarea țăranilor în deținători de pământ), culturale (descurajarea folosirii limbii materne și a dezvoltării culturii proprii). Odată cu instaurarea dualismului, procesele de maghiarizare forțată s-au intensificat. După 1918, politicile de maghiarizare au fost înlocuite cu cele de românizare; dacă în perioada interbelică chestiunea minorităților a fost încurajată și de organizațiile internaționale (Liga Națiunilor), după cel de-al doilea război mondial, regimul comunist naționalist a folosit măsuri de limitare a exprimării particularităților etnice.

Puterea regală a Habsburgilor cu legitimitate de ordin divin, deoarece împăratul era înțeles a fi reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, a fost înlocuită treptat de puterea națiunii. Fidelitatea față de comunitatea etnică a luat locul fidelității față de monarh pe măsură ce creștea conștientizarea existenței colective prin elementele de referință: limba, obiceiurile, religia etc.

În fața alterității cu veleități imperialiste, minoritățile au manifestat un comportament identitar confuz. Treptat, acestea s-au interesat de modalități de reprezentare prin mitizarea trecutului și sublinierea specificității lor; și-au creionat discursuri de legitimare a separării, motivate de abuzurile grupului dominant.

Vox populi a început să aibă un ecou tot mai mare. Dacă inițial faptul că pe teritoriul imperiului Habsburgic se vorbeau 10 limbi principale părea să nu aibă o importanță prea mare, după 1914 monarhia dualistă era în mare pericol.

În ceea ce privește slovacii de pe teritoriul României de azi, aceștia au fost supuși provocărilor; mereu a existat o presiune în privința poziționării lor între identitatea națională a locurilor de origine și a zonei în care au emigrat. Până în 1918 nu exista această dilemă, deoarece slovacii nu au emigrat într-o altă țară, ci doar s-au mutat dintr-o regiune în alta în cadrul aceluiași imperiu multiethnic.

Slovacii au reușit să-și construiască identitatea etnică și să-și adapteze discursul identitar în funcție de regimul dominant. Într-adevăr, naționalismul slovac a fost sincron cu vremea

dominată de acest curent, dar păstrarea identității odată formate a fost rezultatul unui efort colectiv continuu, de-a lungul unei lungi perioade, ce se prelungește până în prezent.

Capitolul al treilea intitulat *Identitatea minorității slovace din România după 1989: discurs și practică* a urmărit negocierea constantă între grupul etnic și ceilalți, concentrându-se atenția asupra limbajului, deoarece acesta „nu este doar o simplă oglindă a realității sociale, ci contribuie la constituirea realității sociale.”³⁷

Teoria discursului ne-a permis să explicăm articulațiile și sensul identității colective slovace după 1989 din punctul de vedere al liderilor politici care nu conturează o identitatea colectivă extremistă și radicală, chiar dacă discursul lor se bazează pe construcția antagonismelor sociale. Ei trasează anumite frontiere imaginare între minoritate și majoritate. Identitatea se raportează la Celălalt, față de care unele trăsături ale grupului se structurează în opoziție. Discursul identitar colectiv este, în general, exclusiv, fără a implica stereotipuri negative în comparația cu Celălalt, ci mai degrabă se axează pe glorificarea propriilor calități. Se face apel frecvent la moștenirea istorică, care este revendicată cu ajutorul memoriei colective.

Diferențierea ghidează modul de relaționare cu societatea și maniera de a concepe sfera politicii. Totuși, în cazul slovacilor, Celălalt nu este un adversar în competiția politică și socială, reconcilierea a fost făcută cu ajutorul mecanismelor instituționale. Prevederile legale ale României au trasat liniile principale de implicare ale minorităților etnice în guvernare (locuri speciale în Parlamentul României), au creat instituții dedicate minorităților (Departamentul de Relații Interetnice) și au stabilit modul de accesare a fondurilor de stat pe criteriu etnic.

În general, discursul deputaților slovaci promovează un model integrativ, subliniind toleranța și coabitarea benefică între grupuri etnice necesară întăririi coeziunii sociale. În acest context se dezvoltă și conceptul de identitate multiplă, identificările locale și regionale fiind acceptate și legitimizează la nivel național.

Ei încearcă legitimarea organizării socio-politice care dezvoltă forme de agregare socio-identitară ajunsă la stadiul etnic, discursul identitar fiind în strânsă legătură cu politicile identitare. Reprezentanți slovaci în Parlament alternează actele de vorbire persuasiv, asertiv și directiv. Forma generică a discursului începe cu pronumele personal *eu* sau *noi* și este urmat de un verb care exprimă promisiunea, cererea, dorința de a realiza țeluri comune, mărețe și, mai

---

³⁷ Petr Drulák, “Motion, Container and Equilibrium: Metaphors in the Discourse about European Integration”, în *European Journal of International Relations*, 12, 2006, p. 501.

ales, benefice comunității. Ei fac constant referire la strămoși, rădăcini etnice și prețuirea trecutului și la eforturilor antecesorilor.

La fel ca și în cazul celorlalți candidați pentru Parlament, și candidatul slovac este mai prezent și activ în an electoral, când face apel la comunitate ca la o resursă discursivă. Lexiconul emoției este întâlnit în discursul electoral care include uneori și elemente ale discursului comemorativ, acesta din urmă nu este specific slovacilor, ci este des întâlnit în Europa de Est, mai ales în perioada tranziției.

Capitolul al patrulea intitulat *Repere identitare ale slovacilor din România: percepții și autopercepții* este partea de verificare a ipotezelor discursive conturate în capitolul precedent în urma analizei discursului liderilor politici ai comunității. Am analizat cum se corelează discursul deputatului în Parlamentul României cu modul în care membrii comunității își percep identitatea colectivă.

Această analiză ne-a demonstrat că există o specificitate culturală a slovacilor din România de care ei înșiși sunt conștienți și o asumă, această specificitate este totuși fluidă și depinde de anumite contexte. Așa cum am menționat anterior, acest studiu ne-a arătat diverse identități discursive pe care slovacii și le asumă.

În unele cazuri, am putut desprinde ideea eșecului „identificării finale” care, conform lui Slavoj Žižek (care dezvoltă ideile lui Freud și Lacan), duce la o dramatizare a căutării identității.³⁸ Căutarea unei identități depline alimentează o insatisfacție reprimată și transpusă în discursurile în care cei excluși din grup nu sunt vinovați pentru irealizarea unei identități perfecte.

Hărțile mentale nu se suprapun cu cele statale; românii semnalează că Slovacia este țară de origine a slovacilor, de care aceștia aparțin la nivel simbolic, în timp ce slovacii din Slovacia consideră că țara de origine a slovacilor născuți în România este România. De multe ori, nici nu se adresează acestora cu apelativul *slovaci din România*, ci îi numesc direct *români*. De aici, poziția ambiguă a slovacilor din România care naște tensiuni interne în ceea ce privește țara de origine și, prin urmare, dezvoltă identități difuze. În acest caz, hărțile mentale privind propria identitate a slovacilor din România conțin nu doar frontiere voluntare, ci și forțate de factori obiectivi (cum sunt cei geografici) și de factori subiectivi, precum memoria colectivă și interacțiunile cu românii și slovacii din Slovacia.

---

³⁸ Slavoj Žižek, “Invisible Ideology: Political Violence Between Fiction and Fantasy” în *Journal of Political Ideologies*, 1996, vol. 1, nr. 1, pp. 15-32.

Inhibarea etnică este înlocuită de un fenomen de revenire la elementele identitare; se intensifică legătura cu teritoriile de origine, afilierea la lumea romano-catolică, respectiv reformată. Reperele identitare pe care se bazează slovacii din România (limba, religia, tradițiile și obiceiurile) au fost recunoscute și menționate de comunitățile cu care interacționează. Dintre acestea, limba este semnalată ca fiind cel mai important reper identitar, lucru cât se poate de firesc, deoarece orice contact este în primul rând lingvistic (la telefon, pe internet, scrisori, etc). În plus, indivizii construiesc realitatea prin vorbire, scriere, argumentare, negație, acțiune,³⁹ toate implicând limba.

Interesant este că acest reper al diferențierii are o dublă conotație construită în opoziție în funcție de țară: în România va prevala apartenența etnică (vorbește slovacă, este slovac, deci este diferit de noi), în Slovacia va predomina apartenența identitară asociată cu frontierele statale (vorbește o slovacă diferită de a noastră, este român, deci este diferit de noi). Relațiile de putere impun viziunea majorității asupra alterității. Acest lucru nu face decât să confirme că, așa cum explica Tilly, cetățenia implică o legătură complexă, de interdependență între stat și cetățeni.⁴⁰ Implicând drepturi și obligații reciproce, relația privilegiată dintre slovaci, în calitate de cetățeni ai României, și statul român, influențează relația cu cetățenii Slovaciei, aceștia din urmă nerecunoscând în orice context apartenența la aceeași țară de origine.

Strâns legat de limbă, sistemul educațional în limba maternă este esențial pentru menținerea și transmiterea reperelor identitare, al cărui rol este de a socializa elevii în ordinea socială. Un alt mecanism social puternic este biserica, care nu vizează doar tinerii, ci întreaga comunitate, religia fiind dobândită ca un limbaj în sânul comunității.⁴¹ De-a lungul timpului, religia și-a pus amprenta puternic asupra comunității slovace din România și continuă să aibă o influență importantă și în prezent.

Ca o revanșă la constrângerile comunismului care au creat un fond social și cultural problematic, după 1989, afirmarea identitară a fost adaptată unui context social de o dinamică accelerată. În general în mediul rural vorbim de comunități omogene, în timp ce în mediul urban

---

³⁹ Jonathan Potter, "Discursive social psychology: from attitudes to evaluative practices", în *European Review of Social Psychology*, 1998, vol. 9, nr. 1, p. 235.

⁴⁰ Charles Tilly, "Citizenship, Identity and Social History", în *International review of social history*, 1995, vol. 40, pp. 1-17.

⁴¹ Emile Durkheim *apud*. Martine Segalen, *Etnologie- concepte și arii culturale*, Ed. AMARCORD, Timișoara, 2002, p. 50.

avem, mai degrabă, de a face cu comunități eterogene, unde familiile mixte din punct de vedere etnic sunt mai des întâlnite. Abia în ultimii ani, acest gen de căsnicii a devenit o obișnuință, devenind un factor integrator pozitiv al relațiilor interetnice.

Dincolo de a fi o simplă polarizare noi-ceilalți, cercetarea a demonstrat o toleranță regională pe care slovacii o manifestă față de comunitățile conlocuitoare, cu care s-ar putea identifica în anumite contexte sub umbrela apelativului de ardelean. Acest lucru demonstrează caracterul flexibil și adaptabil al identității la contextul social. Asemenea autoperzentării, și heteroreprezentarea (reprezentarea minorității de majoritate) este un discurs care se bazează atât pe identitatea, cât și pe memoria colectivă.

Totuși, în contextul interacțiunii, specificitatea identitară este subliniată de mecanismul incluziune-excludere. Atât la nivelul discursului politic public, cât și la cel personal, după Primul Război mondial, slovacii au înțeles prin alteritate, în special pe români; anterior Marii Uniri din 1918, maghiarii erau alteritatea de referință, mereu este vorba de grupul dominant. De aceea, capitolul se încheie cu o explorare a percepțiilor pe care românii și maghiarii o au despre slovacii din România.

La nivel imaginar, discursiv și practic, slovacii sunt portretizați mai degrabă pozitiv, iar această imagine persistă până în prezent. La nivelul discursiv, există stereotipuri acceptate ca atare de către societate: slovacii sunt caracterizați prin atribute precum: harnicia, maleabilitatea, solidaritatea de grup.

În final, dorim să menționăm că nu pretindem că am analizat multitudinea de identități posibile, însă interviurile realizate sunt suficiente pentru a trasa o schemă de analiză generală, care poate fi completată de noi detalii și cazuri particulare. Existența stereotipurilor clare, la o primă vedere, este doar punctul de plecare a unui proces atent de inspecție care conturează o imagine nuanțată cu multe fațete. Cu toate acestea, scopul acestui capitol a fost aducerea în prim plan a anchetelor care constituie realitatea cotidiană tangibilă, vizibilă. Concluziile capitolului rămân deschise deoarece, pe viitor, aceste date empirice trebuie aprofundate și extinse în virtutea caracterului fluid al identității colective.

Pe lângă importanța practic-aplicativă oferită de capitolul *Repere identitare ale slovacilor din România: percepții și autopercepții*, materialul va putea fi utilizat ca punct de pornire pentru studii care vizează minoritatea slovacă din alte țări sau alte minorități din România prin prisma reconstrucției identității colective în perioada post-comunistă. Pentru a

respecta restricțiile de spațiu, ne-am limitat la investigarea principalelor repere identitare care pot fi dezvoltate și extinse ulterior.

Concluzii

Obiectivul principal al tezei de a înțelege și de a analiza procesul de construcție și reprezentare a identității colective a slovacilor din Transilvania de după căderea comunismului a fost atins. Datele empirice adunate prin aplicarea unei metodologii bazate mai degrabă pe metode calitative au fost prelucrate în grila teoriei discursului care ne dă posibilitatea să afirmăm că ipotezele de cercetare au fost confirmate. Scopul capitolelor II și III a fost de a verifica prima ipoteză: minoritatea slovacă și-a construit o identitate colectivă de tipul identității „trouble-free”.⁴² În capitolul al treilea ne-am concentrat pe examinarea celei de-a doua ipoteză: renașterea/relansarea pretențiilor specifice grupului minoritar răspunde nevoii afirmării politice a unui leadership al comunității. Ultimul capitol ne-a servit ca suport principal în vederea analizei celei de-a treia ipoteze: datorită fluctuațiilor istorice și culturale, slovacii din România își asumă mai degrabă o identitate regională legată de Ardeal ca spațiu multiethnic.

Cercetarea empirică a demonstrat că slovacii fac referire la ideea de diversitate culturală a Transilvaniei și la o diversitate culturală internă ce ține de „slovacitate”: am remarcat diferențe între slovacii din Bihor și cei din Arad, dar și diferențe între slovacii din România și cei din Slovacia. Aceste diferențe își găsesc reconcilierea în conceptul de identitate ardeleană, care acoperă sub aceeași umbrelă identitară pe slovacii bihoreni romano-catolice și pe cei arădeni evanghelici, oferind un răspuns dilemelor identitare interne.

De-a lungul istoriei sale în Transilvania, identitatea colectivă a minorității slovace de grup cooperant, fără o paletă largă de cerințe radicale este influențată, în primul rând, de rolul de comunitate dominată pe care l-a deținut încă din primii ani în care s-a așezat pe acest teritoriu. Sub aspect etnic, slovacii din Transilvania s-au aflat mereu în postura grupului dominat. În ceea ce privește aspectul religios, în cadrul Imperiului Austro-Ungar, doar slovacii luterani din zona Aradului au fost o minoritate, pe când cei catolici din zona Bihor-Sălaj au fost parte a majorității, lucru care s-a schimbat după 1918, când ambele mari familii de slovaci din Ardeal au devenit minoritare și din punct de vedere confesional în România majoritar ortodoxă.

---

⁴² Piotr Sztompka, *From East Europeans to Europeans: shifting collective identities and symbolic boundaries in the New Europe*, *European Review*, Vol. 12, No. 4, 481–496 (2004),

Posibilele amenințări identitare au fost rezolvate de compromisuri cu majoritatea. Spațiul geografic a jucat un rol important, discursul primilor lideri ai comunității slovace din Transilvania a implicat o strategie de „înrădăcinare” la noile locuri de reședință. Construcția identitară a făcut apel la stimuli cu scopul întăririi legăturilor interne în comunitățile nou fondate; biserica, parohia, școala, chiar și cimitirele, au devenit dominante semnificative, fiind în același timp dovezi ale continuității slovacilor pe aceste meleaguri.⁴³

În al doilea rând, Slovacia s-a format ca stat independent autonom abia la sfârșitul secolului al XX-lea (dacă exceptăm acel scurt episod din perioada 1939-1945), fapt ce a îngreunat crearea unei legături foarte strânse cu țara de origine. De aceea, în multe situații, cetățenia primează în fața etnicității în imaginarul colectiv al slovacilor din România. Și vice-versa este valabilă, deoarece slovacii din Ardeal care vizitează sau se stabilesc în Slovacia sunt numiți de cetățenii slovaci, în majoritatea cazurilor, cu apelativul *român* sau *slovac din afara granițelor*, situație în care frontierele mentale coincid cu cele teritoriale.

Statutul de identitate „trouble-free” a fost facilitat și de relațiile bilaterale româno-(ceho)slovace foarte bune, deoarece încă din perioada imperiului austro-ungar, românii și slovacii au colaborat împotriva procesului de maghiarizare la care ambele comunități au fost supuse. După primul război mondial au făcut din nou front comun împotriva revizionismului maghiar, continuând colaborarea în privința revendicărilor similare ale minorității maghiare din România și Slovacia până în prezent.

După căderea comunismului, contextul internațional în privința minorităților etnice și dorința României de a se alătura structurilor euro-atlantice, au creat condiții favorabile minorităților etnice din România: reprezentarea politică în Parlament, accesarea de fonduri speciale pe criterii etnice, crearea instituțiilor de stat dedicate minorităților etc. Ținând cont de inferioritatea lor numerică, slovacii și-au încadrat cererile în cadru instituțional-legislativ dezvoltat de România în tranziția către democrație, proces care a cuprins și întreprinderea unor măsuri pentru integrarea minorităților naționale, precum politicile publice lingvistice și educaționale.

Analiza discursului politic al deputatului slovac în mediul public, dar și cea a chestionarului și interviurilor întreprinse ne-a demonstrat că slovacii nu se simt discriminați

---

⁴³ Ján Botík, *Lokálna komunita ako analytická kategória obrazu Slovákov na Dolnej zemi*, în *Identita, historia a kultúra. Dejiny Slovákov na Dolnej zemi*, zborník konferencie 11.-12. novembra 2010, ed. Anna Kováčová, Ed. Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, Budapešť, 2011, p. 45.

negativ pe criteriu etnic, ci mai degrabă pozitiv ceea ce demonstrează că identitatea colectivă de tipul „trouble-free” satisface dorințele lor de grup. Această situație este de tipul win-win, deoarece răspunde nevoilor comunității, dar și ale României de a-și contura un profil de stat care susține multietnicitatea, la care slovacii își aduc o contribuție importantă.

Prezența deputaților de etnie slovacă în Parlament nu este o caracteristică specifică a României postcomuniste, deoarece primul Parlament al României Mari de după Unirea de la 1918 avea în componența sa doi deputați slovaci din Nădlac. Într-un cadru distinct, începând cu primele alegeri realizate în 1992, slovacii alături de cehi au reprezentat în Camera Deputaților. Articulația discursului acestor lideri politici slovaci se face pe baza reperelor identitare, care subliniază acțiunile statului român la păstrarea și promovarea valorilor minorităților etnice. Principalii receptori ai acestui discurs sunt membrii comunității, pentru care implicarea în activitățile de reprezentare a particularităților etnice reprezintă asigurarea identității colective, statul fiind perceput ca un partener capabil și dornic să ofere condițiile legislativ-instituționale necesare. Discursul liderilor politici slovaci are două componente principale: una formată în jurul cerințelor și cealaltă axată pe mulțumirilor aduse statului de reședință- garant al drepturilor minorităților etnice.

Astfel, renașterea/relansarea pretențiilor specifice grupului minoritar răspunde și nevoii afirmării politice a unui leadership al comunității, fapt imposibil de conceput în perioada comunistă. În absența elementelor unui limbaj radical extremist, discursul lor subliniază avantajele reciproce pe care prezența minorităților etnice în Parlamentul României le aduce atât minorității, cât și statului român.

Situarea între două lumi (România și Slovacia) fără a aparține în totalitate niciuneia, duce la apariția unor dileme identitare soluționate de conceptul de transilvănean. În acest context, „Celălalt” nu are doar caracteristici etnice, lingvistice, confesionale diferite, ci primește specificități geografice. În căutarea identității proprii, slovacii reinventează o „tradiție” care ține de o realitate regională - unicitatea spațiului transilvănean care poate hrăni nevoile unei autenticități identitare printr-o „hibridizare culturală.”⁴⁴

Interviurile cu cetățenii slovaci, ne permit să spunem că există două tendințe generale- pe de o parte comunitatea de slovaci din România este apreciată pentru efortul de a-și păstra limba, chiar și într-o formă arhaizată, și tradițiile, identitatea culturală, pe de altă parte, comunitatea de

⁴⁴ Homi K Bhabha, *Culture's in between*, în David Bennett (ed.) *Multicultural States. Rethinking difference and identity*. London: Routledge, 1998, p. 30.

slovaci din România este mai degrabă definită peiorativ, făcându-se legătura cu romii din România prezentați în termeni negativi. Tendința spre părerea pozitivă am observat-o mai degrabă la slovacii care au vizitat România sau care trăiesc în afara granițelor Slovaciei, iar cea mai puțin pozitivă la slovacii care locuiesc în Slovacia și nu au avut decât un contact sporadic cu slovacii.

În concluzie, cercetarea noastră a permis înțelegerea resorturilor prin care se structurează Discursul (re)construcției identitare colective la slovacii din Transilvania, clarificând modalitățile prin care amestecul de angajament politic și reprezentarea specificității etnice s-au intensificat după căderea comunismului, chiar dacă suntem conștienți că nu am putut analiza în detaliu multitudinea de identități posibile. Totuși, rezultatele obținute ne-au permis trasarea celor mai predominante identități existente în cadrul comunității slovacilor din Transilvania, care pot fi completate în viitor cu noi detalii și cazuri particulare care să vizeze slovacii din alte regiuni ale României, care nu au fost supuse cercetării în această lucrare. Având în vedere caracterul dinamic al conceptului de identitate colectivă, admitem faptul că pe viitor concluziile lucrării pot fi aprofundate și extinse, acestea rămânând deschise unor noi descoperiri.

Cercetarea a deschis, de asemenea, o serie de direcții pentru proiecte viitoare, în special referitoare la sudarea conceptelor empirice cu cele teoretice, pe care nu am reușit să le dezvoltăm în cadrul prezentei lucrări. Ne dorim, de asemenea, extinderea cercetării și asupra minorității cehe din România, pe care nu am analizat-o în acest studiu. Aceste posibile direcții de cercetare vor putea genera noi elemente privind înțelegerea fenomenului reconstrucției identitar-colective la minoritățile etnice din România, sau chiar din spațiul ex-comunist mai larg, având situația slovacilor din România ca arhetip de evoluție.

Bibliografie

Cărți și volume colective

Alcoff Linda Martín, Hames-García Michael, Mohanty Satya P., Moya Paula M. L., *Identity Politics Reconsidered*, Ed. Palgrave MacMillan, 2006.

Anderson Benedict, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Ed. Verso, New York 1983.

Anderson Benedict, *Imagined Community*, Ed. Thretford Press, Thretford, 1983.

Anoca Dagmar Mária, *Slovenská literatúra v Rumunsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2010.

Banton Michael, *Racial and Ethnic Competition*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1983.

Barborică V. Corneliu, *Istoria literaturii slovace*, Ed. Univers, București, 1976.

Barkin J. Samuel, *Realist Constructivism, Rethinking International Relations Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Bartalská Lubica, *Sprievodca slovenským zahraničím*, Ed. Dom zahraničných Slovákov, Bratislava, 2001.

Barth Fredrik (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference*, Ed. Universitetsforlaget, Oslo, 1969.

Barth Fredrik, *Ethnic groups and boundaries. The Little Brown Series in Antropology*, Ed. Scandinavian University Books, Oslo, 1969.

Barth Fredrik, *The Last Wali of Swat: An Autobiography as told to Fredrik Barth*, Ed. Columbia University Press, New York, 1985.

Barthes Roland, *Image-Music-Text*, trad. Stephen Heath, Ed. Collins, Glasgow, 1966/1977.

Barthes Roland, *Le bruissement de la langue. Essais critiques IV*, Ed. Editions du Seuil, Paris, 2002.

Baumann Gerd, *The Multicultural Riddle. Rethinking National, Ethnic and Religious Identities*, Ed. Routledge, New York și Londra, 1999.

Bell Colin, Roberts Helen (ed.), *Social Researching*, Ed. Routledge, Kegan Paul, Londra, 1984.

- Beller Steven, *Histoire de l'Autriche*, trad. Sylvie Kleiman Lafon, Ed. Perrin, Paris, 2011.
- Beneš Edouard, *Le pacte d'organisation de la Petite Entente et l'état actuel de la politique internationale*. Exposé du ministre des affaires étrangères fait devant les commissions des Affaires Etrangères de la chambre des Députés et du Sénat le 1er mars 1933. Sources et documents tchécoslovaques, Prague, Fochova, 62, Ed. Orbis.
- Beneš Edouard, *Les problèmes internationaux actuels et la Tchécoslovaquie*, Exposé du ministre des affaires étrangères fait devant les commissions des Affaires Etrangères de la chambre des Députés et du Sénat le 4 octobre 1928. Sources et documents tchécoslovaques, Prague XII, Fochova, 62, Ed. Orbis.
- Bennett David (ed.), *Multicultural States. Rethinking difference and Identity*, Ed. Routledge, Londra, 1998.
- Ben-Rafael Eliezer, Gorny Yosef, Bokser Liwerant Judit (ed.), *Jewish Identities in a Changing World*, vol. 24, Ed. Koninklijke Brill nv, Leiden, 2014.
- Benža Mojmir, *Jazyk a spôsob života Slovákov v Rumunsku. Neznámy dialektologický prameň*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2007.
- Berenger Jean, *Istoria Imperiului Habsburgilor*, trad. Nicolae Baltă, Ed. Teora, București, 2000.
- Berger Peter L., Luckmann Thomas, *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*, Ed. Penguin, Londra, 1991.
- Bernhard Prins, Trencsenyi Balázs, Kopeček Michal (ed.), *Discourses of Collective Identity in Central and Southeastern Europe (1770-1945). Text and Commentaries, vol II, National Romanticism- The Formation of National Movements*, Centre of Advance Study-Sofia, Ed. Central European University Press, Budapesta, 2007.
- Berstein Serge, Milza Pierre, *Histoire de l'Europe. Du XIXe au debut du XXIe siecle*, Ed. Hatier, Paris, 2014.
- Bilde Per, Engberg- Pedersen Troels, Hannestad Lise, Zahle Julie (ed.), *Ethnicity in Hellenistic Egypt*, Ed. Aarhus University Press, Aarhus, 1992.
- Billig Michael, *Arguing and thinking: a rhetorical approach to social psychology*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
- Billig Michael, *Ideological dilemmas: A Social Psychology of Everyday Thinking*, Ed. Sage Publications Ltd, Londra, 1988.

- Blanchet Alain (ed.), *L'Entretien dans les sciences sociales*, Ed. Dunod, Paris, 1985.
- Bled Jean Paul, *Franz Joseph*, trad. Smaranda Bedrosian, Ed. Trei, București, 2002.
- Blommaert Jan, *Discourse. A Critical Introduction*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2005.
- Blomqvist Anders E. B., Iordachi Constantin, Trencsenyi Balzs (ed.), *Hungary and Romania Beyond National Narratives. Comparisons and Entanglements*, Ed. Peter Lang AG, International Academic Publishers, Berna, 2013.
- Boia Lucian, *Relationships between Romanians, Czechs and Slovaks 1848-1914*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1977.
- Boldea Iulian (ed.), *Identities in Metamorphosis. Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*, secțiunea *Political Sciences, Sociology, International Relations*, vol. 2, 2014.
- Botík Ján, *Dolnozemskí Slováci. Tri storočia vyst'ahovaleckých osudov, spôsobu života a identity Slovákov v Madarsku, Rumunsku, Srbsku a Bulharsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2011.
- Botík Ján, *Slováci vo Vojvodine. Premeny svojbytnosti enklávneho spoločenstva*, Ed. Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Nový Sad, 2016.
- Bourdieu Pierre, Boltanski Luc, Castel Robert, Chamboredon Jean-Claude, Schnapper Dominique, (trad.) Shaun Whiteside, *Photography: A Middle-brow Art*, Ed. Polity Press, Cambridge, 1990.
- Bourdieu Pierre, *Outline of a Theory of Practice*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1977.
- Bourdieu Pierre, *The Logic of Practice*, Ed. Polity, Cambridge, 1990.
- Branda Alina, Cuceu Ion, Timoce-Mocanu Cosmina, *Antropologie și studii culturale-Perspective actuale*, Ed. MEGA, Cluj Napoca, 2012.
- Brie Mircea, Horga Ioan, Șipoș Sorin (ed.), *Ethnicity and Intercultural Dialogue at the European Union Eastern Border*, Ed. Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- Brill Tony, *Legende populare românești*, Ed. Litera, București, 2002.
- Brown Keith (ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics*, vol. 9, Oxford, Elsevier, 2006.
- Brubaker Rogers, *Ethnicity without groups*, Ed. Harvard University Press, Cambridge, 2004.

Brubaker Rogers, *Nationalism Reframed. Nationhood and the national question in the New Europe*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1996.

Bujna Ivan, *Stručný nástin dejín cirkve evanjelickej a. v. v Nad'ľaku - Od roku 1853 do roku 1912* [*Scurtă schiță a istoriei Comunității Evanghelice C.A. din Nădlac – Din anul 1853 până în anul 1912*], Liptovský Mikuláš, 1912.

Burke Peter J., Stets Jan E., *Identity Theory*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2009.

Calhoun Craig, *Social Theory and the Politics of Identity*, Ed. Mass, Oxford, Cambridge, 1994.

Campenhoudt Luc Van, Quivy Raymond, Marquet Jacques, *Manuel de recherche en sciences sociales*, Ed. Dunod, ediția a IV-a, Paris, 2011.

Capotorti Francesco, *Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. Special Rapporteur of the UN Sub-Commission on the Prevention of Discrimination and protection of Minorities*, UN Doc., E/CN.4/Sub.2/384/Rev.1 UN Sales No. E.78.XIV.1(1979).

Cardoș Claudia, Carp Radu, Herchi Ștefan, Matiuță Cristina, *Perspectivile minorității slovace din România în contextul migrației și al provocărilor socio-demografice*, Ed. Eikon, București, 2020.

Carp Radu, Nevaci Manuela, Nicolae Mariana, Runceanu Camelia, Saramandu Nicolae, *Multilingvism și dialog intercultural în Uniunea Europeană. O viziune românească*, Ed. Institutul European din România, București, 2007.

Cartledge Bryan, *The Will to Survive. A History of Hungary*, Ed. Hurst and Company, Londra, 2011 (I ediție în 2006).

Castano Emanuele și col., "Protecting the ingroup stereotype: ingroup identification and the management of deviant ingroup members", *British Journal of Social Psychology* 41, nr. 3, 2002.

Castells Manuel, *The Information Age, Economy, Society, and Culture*, vol. 2, *The Power of Identity*, Ed. Wiley Blackwell, 2010.

Ciobanu Vasile, Radu Sorin (coord.), *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX*, vol. V, Ed. Techno Media, Sibiu, 2010.

Cohen Anthony P., *Self Consciousness- An alternative anthropology of identity*, Ed. Routledge, Londra, 1994.

Colta Elena Rodica, *Interetnicitate și construcții identitare în zona de frontieră româno-maghiară*, Ed. Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010.

Cornell Stephen, Hartman Douglas, *Ethnicity and Race: Making identities in a Changing World*, Ed. Pine Forge Press, Londra, 1998.

Cornell Stephen, Hartmann Douglas, *Ethnicity and Race: Making Identities in a Changing World*, Ed. Pine Forge Press, California, 2007.

Corobca Liliana, *Controlul cărții: Cenzura literaturii în regimul comunist din România*, Ed. Cartea Românească, București, 2014.

Coss John (ed.) *Essays in Honor of John Dewey*. Ed. Henry Holt & Co, New York, 1929.

Craith Máiréad Nic (ed), *Language, Power and Identity Politics*, Ed. Palgrave MacMillan, 2007.

Cuceu Ion, Cuceu Maria (ed.), *Mentori și discipoli- 85 de ani de la nașterea Profesorului Dumitru Pop*, Ed. MEGA, Cluj Napoca, 2012.

Cupcea Adriana, *Construcția identitară la comunitățile turcă și tătară din Dobrogea*, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2013.

Czarniawska Barbara, *Narratives in Social Science Research*, Ed. Sage Publication Ltd, Londra, 2004.

DeLaPerriere Maria, Lory Bernard, Mares Antoine (ed.), *Europe mediane. Aux sources des identites nationales*, Ed. Institut des etudes slaves, Paris, 2005.

Derrida Jacques, *L'écriture et la difference*, Ed. Seuil, Paris, 1967.

Derrida Jacques, *Margins of Philosophy*, trad. Alan Bass, Ed. University of Chicago Press, Chicago, 1982.

Derrida Jacques, *Positions*, trad. Alan Bass, Ed. Athlone Press, Londra, 1987.

Diamond Larry, Plattner Marc F. (ed.), *Nationalism, Ethnic Conflict and Democracy*, Ed. The Johns Hopkins University Press, Baltimore–Londra, 1994.

Dominelli Lena (ed.), *Revitalising Communities in a Globalising World*, Ed. Ashgate Press, Aldershot, 2007.

Dovář Peter Pavel, *Můj životopis (a čo s ním súvisí) – pamäti a publicistika [Biografia mea și aspectele legate de aceasta- memorii și publicistică]*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2005.

Edelman Murray, *Politics as Symbolic Action. Mass Arousal and Quiescence*, Ed. Academic Press Inc, New York, 1971.

- Elias Anwen, *Minority Nationalist Parties and European Integration*, Ed. Routledge, Londra, 2009.
- Elias Norbert, *Engagement et distanciation*, Ed. Fayard, Paris, 1993.
- Eriksen Thomas Hylland, *Ethnicity and Nationalism (anthropological perspectives)*, Ed. Pluto Press, Londra, 1993.
- Erikson Erik H., *Childhood and Society*, Ed. Norton, New York, 1993.
- Erikson Erik H., *Childhood and Society*, Ed. Norton, New York, 1993.
- Erikson Erik H., *Identity, Youth, and Crisis*, Ed. W.W. Norton, New York, 1968.
- Erikson Erik H., *Identity, Youth, and Crisis*, Ed. W.W. Norton, New York, 1968.
- Fentress James, Wickham Chris, *Social Memory. New Perspectives on the Past*, Ed. Blackwell, Oxford, 1992.
- Fisher Walter R, *Human Communication as Narration: Toward a Philosophy of Reason, Value, and Action*. Ed. University of South Carolina Press, Columbia, 1987.
- Fishman Joshua A., *Reversing Language Shift. Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*, Ed. Multilingual Matters, Clevedon, Philadelphia, 1991.
- Fishmann J.A., *Handbook of Language and Ethnic Identity*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 1999.
- Fornäs Johan, *Cultural Theory and Late Modernity*, Ed. Sage Publications, Londra, 1995.
- Foucault Michel, *Arheologia cunoașterii*, trad. Bogdan Ghiu, Ed. Rao, București, 2010.
- Foucault Michel, *Philosophie. Anthologie, Anthologie établie et présentée par Arnold I. Davidson et Frédéric Gros*, Ed. Gallimard, Paris, 2005.
- Foucault Michel, *The History of Sexuality: Volume I, An Introduction*, Ed. Penguin Books, Londra, 1976.
- Gat Azarat, Yakobson Alexander, *Nations: The Long History and Deep Roots of Political Ethnicity and Nationalism*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2013.
- Geambașu Constantin, *Catedra de limbi și literaturi slave. Scurt istoric*, Ed. Universității din București, 2008.
- Geertz Clifford, *Culture, Custom and Ethics* Ed. Polity Press, Cambridge, 2000.
- Geertz Clifford, *Old Societies and New States: the Quest for Modernity in Asia and Africa*, Ed. Free Press, New York, 1963.
- Geertz Clifford, *The Interpretation of Cultures*, Ed. Basic Books, New York, 1973.

Gellner Ernest, Gellner David, Lukes Steven, *Language and Solitude- Wittgenstein, Malinoski and Habsburg Dilemma*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Gellner Ernest, *Culture, Identity and Politics*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1987.

Gellner Ernest, *Nations and Nationalism*, Ed. Blackwell Publishers, Oxford, 1983.

Gellner Ernest, *Thought and Change*, Ed. Weidenfeld și University of Chicago Press, Londra și Nicolson/Chicago, 1964.

Ghișa Alexandru, *România și Ungaria la început de secol XX. Stabilirea relațiilor diplomatice (1919-1921)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2002, Cluj Napoca.

Giddens Anthony, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Ed. Blackwell Publishers, Oxford, 1991.

Gido Attila, *Cronologia minorităților naționale din România, Italieni, Rromi, Slovaci și Cehi, Ucrainieni*, vol. III, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2016.

Godelier Maurice, *The Enigma of the Gift*, Ed. Polity Press, Cambridge, 1999.

Golopenția Sanda, *Intermemoria- studii de pragmatică și antropologie*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2010.

Gomboš Ján, *Slováci v južnej časti Dolnej zeme: výber z prameňov: od konca 17. do konca 18 storočia*, Békešská Čaba, 2008.

Gonzalez Madelena, Brasseur Patrice (ed.), *Authenticity and Legitimacy in Minority Theatre: Constructing identity*, Ed. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2010.

Gora Magdalena, Mach Zdzislaw (ed.), *Collective Identity and Democracy. The Impact of EU Enlargement*, ARENA Report no.4/10, RECON Report nr. 12, Oslo, 2010.

Gordon Colin (ed.), *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972–1977*, Ed. Pantheon Books, New York, 1980.

Green Anna, Troup Kathleen (ed.), *The Houses of History: A Critical Reader in Twentieth-century History and Theory*, Ed. Manchester University Press, 1999.

Gudykunst W. B. (ed.), *Theorizing about intercultural communication*, Ed. Sage, Thousand Oaks, 2005.

Guelke Adrian (ed.), *The Challenges of Ethno-Nationalism. Case Studies in Identity Politics*, Ed. Palgrave MacMillan, Basingstoke, 2010.

- Guionar Jean-Yves, *L'idéologie nationale. Nation. Représentation. Propriété*, Ed. Champ Libre, Paris, 1974.
- Halbwachs Maurice, *The Collective Memory*, Ed. Harper & Row Colophon Books, New York, 1980.
- Hall John (ed.), *Civil Society*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1995.
- Hall Rodney Bruce, *National Collective Identity. Social Constructs and International Systems*, Ed. Columbia University Press, New York, 1999.
- Hall Stuart, Gieben Bram (ed.), *Formations of Modernity*, Ed. Polity Press/The Open University, Cambridge, 1992.
- Harris Marvin, *Theories of Culture in Postmodern Times*, Ed. AltaMira Press, Walnut Creek, 1999.
- Heimann Mary, *Czechoslovakia-The State That Failed*, Ed. Yale University Press, New Haven, 2009.
- Held David, *Democracy and the Global Order*, Ed. Polity Press, Cambridge, 1995.
- Hitchins Keith, *A Concise History of Romania*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2014.
- Hlásnik Pavel, Pasková Bianca, *Slováci v Rumunsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 1997.
- Hobsbawm Eric, *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1990.
- Hobsbawm Eric, *Nations and Nationalism since 1970: Programme, Myth, Reality*, Ed. Cambridge University Press, New York, 1992.
- Hobsbawm Eric, Ranger Terence (ed.), *The Invention of Tradition*, Ed. CUP, Cambridge, 1983.
- Horowitz Donald, *Ethnic Groups in Conflict*, Ed. University of California Press, Berkeley, 1985.
- Husárik Pavel, *Dejiny a tradície Slovákov v Rumunsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2005.
- Hutchinson John, *The Dynamics of Cultural Nationalism. The Gaelic Revival and the Creation of the Irish Nation State*, Ed. Allen and Unwin, Unwin Hyman Ltd, London, 1987.
- Hutton Patrick H., *History as an Art of Memory*, University of Vermont, 1993.
- Ionescu Maria, Cace Sorin, *Politici publice pentru rromi. Evoluții și perspective*, Ed. Expert, București, 2006.

Jakab Albert Zsolt, Peti Lehel (ed.), *Cehii din Banat*, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2018.

Jakab Albert Zsolt, Peti Lehet (ed.), *Slovacii din România*, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj Napoca, 2018.

Jančovic Ján, *Pretvorili Dolnozemske rovinu*, Ed. Matica slovenská, Martin, 2012.

Jančovič Ján, *Z kolisky na Dolnu Zem*, Ed. Matica slovenská, Martin, 2004.

Janis Irving L., *Victims of Groupthink: A psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes.*, Ed. Houghton Mifflin, Boston, 1972.

Jenkins Richard, *Social Identity*, Ed. Routledge, Londra, 2004.

Johnson Lonnie R., *Central Europe: Enemies, Neighbors, Friends*, Ed. Oxford University Press, New York, 2011.

Joseph John E., *Language and Identity. National, Ethnic, Religious*, Ed. Palgrave MacMillan, New York, 2004.

Kann Robert A., *A History of the Habsburg Empire 1526-1918*, Ed. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1974.

Kantorowicz Ernst, *Les deux corps du roi* in *Œuvres*, Ed. Gallimard, Paris, 2000.

Karolewski Ireneusz Pawel, *Citizenship and Collective Identity in Europe*, Ed. Routledge, Milton, 2010.

Kaufman Stuart, *Modern Hatreds: The Symbolic Politics of Ethnic War*, Ed. Cornell University Press, Ithaca, 2001.

Kaufmann Jean-Claude, *L'entretien compréhensif*, Ed. Armand Colin, Paris, 1996.

Kevelson Roberta (ed.), *The Eyes of Justice. Seventh Round Table on Law and Semiotics*, Ed. Peter Lang, New York, 1994.

Kissinger Henry, *Diplomația*, trad. Mircea Ștefancu, Radu Paraschivescu, Ed. All, București, 2008.

Kmeť Miroslav, *Historiografia dolnozemske Slovákov v 19. storočí. [Istoriografia slovacilor din Ținuturile de Jos în secolul XIX]*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2010.

Kmeť Miroslav, *Historiografia dolnozemske Slovákov v prvej polovici 20. storočia*, Ed. Spolok Slovákov v Poľsku, Cracovia, 2013.

Kmeť Miroslav, Kurhajcová Alica, Polonyová Soňa, *Dokumenty k dejinám dolnozemske Slovákov 1*, Ed. Spolok Slovákov v Poľsku, Krakovia, 2013.

Kopecký Peter, *Z mozaiky slovensko-rumunských vzťahov v 20. storočí*, Ed. IRIS, Nitra, 2013.

Košťal Rudolf, *Slovenskí evanjelici v zahraničí. Duchovná opatera slovenských evanjelických vystaňovalcov*, Ed. Osveta, Martin, 1992.

Kováčová Anna (ed.), *Identita, historia a kultúra. Dejiny Slovákov na Dolnej zemi, zborník konferencie 11.-12. novembra 2010*, Ed. Výskumný ústav Slovákov v Madarsku, Budapesta, 2011.

Krajčovič Milan, *Medzinárodné súvislosti Slovenskej otázky 1927/1936-1940/1944. Maďarské dokumenty v porovnaní s dokumentmi v Bonne, Bukurešti, Viedni a Prahe*, Ed. SAP (Slovak Academic Press), Bratislava, 2008.

Krajčovič Milan, *Slovenská spoločnosť v Uhorsku. Slováci a Juhoslovania v národnoemancipačnom zápase v 30. až 70. rokoch 19. storočia*, Ed. Veda, Bratislava, 1986.

Krajčovič Milan, *Slovenské národné hnutie v medzinárodnom kontexte. Od roku 1820 po vznik Slovenského štátu*, Ed. SAP (Slovak Academic Press), Bratislava, 2010.

Kratochvíl Friedrich, *Rules, Norms, and Decisions: On the Conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1989.

Kukučka Ján, *Nadlak v procese slovenského osídľovania Dolnej zeme*, Ed. Ivan Krasko-Ed. ESA, Nädlac-Bratislava, 2003.

Kymlicka Will, Patten Alan (ed.), *Language Rights and Political Theory*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2003.

Laclau Ernesto, *Grammaire de l'émancipation*, Ed. La Découverte, Paris, 2000.

Langshaw Austin John, *How to do things with words*, Ed. Harvard UP, Cambridge, 1962.

Le Rider Jacques, Levrat Nicolas (coord.), *La crise autrichienne de la culture politique européenne*, Ed. P.I.E.-Peter Lang s.a., Presse Interuniversitaires Europeennes, Bruxelles, 2004.

Lee James Paul, Handford Michael (ed.), *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*, Ed. Routledge, New York, 2012.

Leoussi Athena S., Grosby Steven (ed.), *Nationalism and Ethnosymbolism. History, Culture and Ethnicity in the Formation of Nations*, Ed. Edinburgh University Press, 2007.

Lijphart Arend, *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*, Ed. Yale University Press, New Haven, 1977.

- Lipiansky Edmond Marc, *Identités et communication*, Ed. PUF, Paris, 1992.
- MacMillan Margaret, *Vers la grande guerre. Comment l'Europe a renoncé à la paix*, trad. de Laurent Bury, Ed. Autrement, Paris, 2014.
- Malesevic Sinisa, Haugaard Mark (ed.), *Ernest Gellner and Contemporary Social Thought*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2007.
- Mannová Elena (coord.), *Scurtă istorie a Slovaciei*. Traducere din limba slovacă și indice de Eva Mârza, Radu Mârza. București, Ed. Enciclopedică, 2011.
- Margolis Eric, Pauwels Luc (ed), *The Sage Handbook of Visual Research Methods*, Ed. Sage, Londra, 2011.
- Mârza Radu, Syrny Marek (ed.), *Cele două arbitraje de la Viena (1938,1940). Din perspectiva istoriografulor română și slovacă*, Ed. Argonaut, Cluj Napoca, 2017.
- Mead John Herbert, *Mind, Self, and Society*, Ed. University Press, Chicago, 1934.
- Mishler Elliot G., *Research Interviewing. Context and Narrative*, Ed. Harvard University Press, Cambridge, 1986.
- Mișcoiu Sergiu, *Formarea națiunii. O teorie socio-constructivistă*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2006.
- Mișcoiu Sergiu, *Naissance de la nation en Europe. Questions contemporaines*, Ed. Harmattan, Paris, 2010.
- Mișcoiu Sergiu (ed.), *Transitions et démocratisation en Roumanie. Illusions, mythes et défis*, Ed. EFES, Cluj-Napoca, 2012.
- Mohamed Abdul Jan, Lloyd David, *The Nature and Context of Minority Discourse*, Ed. Oxford University Press, New York, 1990.
- Motta Giuseppe, *Less than Nations: Central-Eastern European Minorities after WWI*, vol. 2, Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- Mouffe Chantal (ed.), *Deconstruction and Pragmatism*, Ed. Routledge, New York, 1996.
- Mounin Georges, *Dictionnaire de la linguistique*. Ed. Quadrige/Puf, Paris, 2004.
- Moya Paula M. L., Hames-García Michael R., *Reclaiming Identity. Realist Theory and the Predicament of Postmodernism*, Ed. University of California Press, Berkeley, 2000.
- Mudroň Michal, *Horný vidiek. Odpoved' na rovnomenú politickú štúdiu Bela Grunvalda*, Ed. Kalligram, Bratislava, 2014.
- Mungiu-Pippidi Alina, *Transilvania subiectivă*, Ed. Humanitas, București, 1999.

Musinková M., *Folklór slovenských presídlencov z Rumunška v obci Hostka, okr. Tachov, Kraj Západočeský*, Ed. Oddelenie pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, Bratislava, 1974.

Mușat Mircea, Ardeleanu Ion, *De la statul geto-dac la statul român unitar*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

Naumescu Valentin (ed.), *The New European Union and its Global Strategy: From Brexit to PESCO*, Cambridge Scholar Publishing, 2020.

Nistor Nicolae, *Activitatea școlară și culturală a învățătorilor- sfaturi și povețe*, Ed. Sabin Solomon, Biblioteca revistei Școala Albă, Alba Iulia, 1941.

Offe Claus, “Homogeneity and constitutional democracy: coping with identity conflicts through group rights”, *Journal of Political Philosophy* 6, no. 2 (1998).

Olti Agoston, Gido Attila (ed.), *Minoritatea maghiară în perioada comunistă*, Ed. Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale/Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.

Onuf Nicholas Greenwood, *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*, Ed. University of South Carolina Press, Columbia, 1989.

Onuf Nicholas Greenwood, *Making Sense, Making worlds. Constructivism in social theory and international relations*, Ed. Routledge Taylor & Francis Group, New York, 2013.

Ortega y Gasset Jose, *Espana invertebrada. Bosquejo de algunos pensamientos historicos*, (prima publicare în 1921), Ed. Austral, Barcelona, 2011.

Pasteur Paul, *Histoire de l'Autriche. De l'empire multinational a la nation autrichienne (XVIII-XIX siècles)*, Ed. Armand Colin, Paris, 2011.

Percinel Taylor Alan John, *Monarhia Habsburgică 1809-1918. O istorie a Imperiului Austriac și a Austro-Ungariei*, trad. Cornelia Bucur, Ed. ALLFA, București, 2000.

Peterson Roger, *Understanding Ethnic Violence: Fear, Hatred, and Resentment in Twentieth-Century Eastern Europe*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

Pop Ioan Aurel, Bolovan Ioan, *Istoria Transilvaniei*, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016.

Pop Ioan Aurel, *Geneza medievală a națiunilor moderne (secolele XIII-XVI)*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1998.

Potter Jonathan, Wetherell Margaret, *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*, Ed. Sage Publications Ltd, Londra, 1987.

Preda Dumitru, Alexandrescu Vasile, Prodan Costică, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*. Ed. Enciclopedică, București, 1994.

Rádix Matej, “Dejiny nadlackých Slovákov od roku 1903-ho do roku 1953-ho tj. 150 ročná pamiatka, ktorá nebola zadržaná, snád’ nemal to kto previesť a či pre neprajné pomery” [Istoria slovacilor din Nădlac din anul 1903 până în 1953, adică aniversarea a 150 de ani care nu s-a ținut, probabil nu a avut cine s-o realizeze sau poate din cauza condițiilor neprielnice] în *Dve Kroniky* [Două cronici] lucrare îngrijită de Ondrej Štefanko, Nădlac 1995.

Radosav Doru, *Donbas- o istorie deportată (o tentativă de istorie orală)*, Cluj Napoca, 1995.

Raleigh Yow Valerie, *Recording Oral History. A Guide for Humanities and Social Sciences*, Ed. AltaMira Press, Walnut Creek, CA, 2005.

Ricoeur Paul, *Memorie, istorie, uitare*, trad. Ilie Gyurcsik, Margareta Gyurcsik, Ed. Amarcord, Timișoara, 2001.

Rorty Richard, *Philosophical Papers Set: Objectivity, Relativism and Truth*, Ed. Cambridge University Press, 1991.

Rose Gillian, *Visual Methodologies. An introduction to researching with visual materials*, (a IV-a ediție), Ed. Sage Publications, California, 2016.

Rost Dietmar și col. (ed.), *New Regional Identities and Strategic Essentialism: Case Studies from Poland, Italy and Germany*, Ed. LIT Verlag, Münster, 2007.

Rothschild Joseph, Wingfield Nancy M., *Return to Diversity. A Political History of East Central Europe Since World War II*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2008.

Rouby Francine (ed.), *Europe. Histoire-Nations-Identites*, Ed. Ellipses, Paris, 2013.

Ruane Joseph, Todd Jennifer , *The Dynamics of Conflict in Northern Ireland: Power, Conflict and Emancipation*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Rupnik Jacques, *L'Autre Europe: crise et fin du communisme*, Ed. Odile Jacob, Paris, 1990.

Salat Levente (ed.), *Politici de integrare a minorităților naționale din România. Aspecte legale și instituționale într-o perspectivă comparată*, Ed. CRDE, Cluj-Napoca, 2008.

Schacter Daniel L., *Searching for Memory: The Brain, the Mind, and the Past*, Ed. Basic Books, New York, 1996.

- Schermerhorn Richard Alonzo, *Comparative Ethnic Relations: A Framework for Theory and Research*, Ed. Random House, New York, 1970.
- Schiffrin Deborah, Tannen Deborah, Hamilton Heidi E. (ed.), *The Handbook of Discourse Analysis*, Ed. Blackwell Publishers, Massachusetts, 2001.
- Schopflin George, Poulton Hugh, *Romania's Ethnic Hungarians*, Ed. Minority Rights Group Publication, Londra, 1990.
- Schwartz Olivier, *L'empirisme irréductible*, Ed. Nathan, Paris, 1993.
- Schwartz Seth J., Luyckx Koen, Vignoles Vivian L.(ed.), *Handbook of identity theory and research*, 2011.
- Segalen Martine, *Etnologie- concepte și arii culturale*, Ed. AMARCORD, Timișoara, 2002.
- Silverman David (ed), *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*, Ed Sage, 2004.
- Silverman David, *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*, Ed. Sage, Londra, Thousand Oaks, New Delhi, 2001.
- Sirácky Ján, *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. storočí*, Ed. Matica Slovenská, Martin, 1971.
- Sirácky Ján și col., *Slováci vo svete*, Ed. Matica slovenská, Martin, 1980.
- Sirácky Ján, *Dlhé hľadanie domova*, Ed. Matica slovenská, Martin, 1985.
- Smith Anthony D., *National Identity*, Ed. Penguin Books, Londra, 1991.
- Smith Anthony D., *The Ethnic Origins of Nations*, Ed. B. Blackwell, New York, 1986.
- Smith Anthony D., *The Ethnic Revival*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1981.
- Smith Anthony D., *The Nation in History*, Ed. Polity Press, Cambridge, 2000.
- Sokolová Vera, *Cultural Politics of Ethnicity: Discourses on Roma in Communist Czechoslovakia*, Ed. Ibidem-Verlag, Stuttgart, 2008.
- Souffrant Eddy M., *Identity, Political Freedom, and Collective Responsibility. The Pillars and Foundations of Global Ethics*, Ed. Palgrave Macmillan, New York, 2013.
- Soulet Jean Francois, *Histoire de l'Europe de l'Est. De la seconde guerre mondiale à nos jours*, Ed. Armand Colin, Paris, 2011.

Spencer-Oatey Helen, Franklin Peter, *Intercultural Interaction: A Multidisciplinary Approach to Intercultural Communication*, Ed. Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2009.

Sperber Jonathan, *Europe 1850-1914 Progress, Participation and Apprehension*, Ed. Pearson Education Limited, Edinburgh, 2009.

Spreckels Janet, Kotthoff Helga (ed.), *Handbook of Intercultural Communication*, Ed. De Gruyter Mouton, 2007.

Štefanko Ondrej, *Slováci v Rumunsku. Zborník materiálov z konferencie 7. júna 1995*, Ed. Dom zahraničných Slovákov, Bratislava.

Štefanko Ondrej, *Ghid despre slovacii din România*, Ed. Societății Culturale și Științifice Ivan Krasko, Nădlac, 1998.

Štefanko Ondrej (ed.), *200 rokov života Slovákov v Nadlaku: zborník materiálov z rovnomennej medzinárodnej konferencie venovanej dvestému výročiu príchodu Slovákov do Nadlaku ... 22.-24. novembra 2002 v Nadlaku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2003.

Štefanko Ondrej, *Despre slovacii din România*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2004.

Štefanko Ondrej, *Ponachodené súvislosti [Conexiuni aflate]*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2004.

Stone Dan (ed.), *The Oxford Handbook of postwar European History*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2012.

Strauss Anselm, *La Trame de la négociation. Sociologie qualitative et interactionnisme*, Ed. L'Harmattan, Paris, 1992.

Svetoň Ján, *Slováci v Európskom zahraničí*, Ed. Slovenská akadémia vied a umení, Bratislava, 1943.

Swales John M., *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1990.

Tajfel Henri, *Social Identity and Intergroup relations*, Ed. Cambridge University Press, 2010.

Teich Mikuláš Teich, Kováč Dušan, Brown Martin D. Brown (ed.), *Slovakia in History*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2011.

Thiese Anne-Marie, *Inventing national identity*, iunie 1990.

Thiese Anne-Marie, *Democracy softens forces of change: Inventing national identity*, iunie 1990.

Thompson Paul, *The Voice of the Past*, (a doua ediție), Ed. Oxford University Press, 1988.

Tileagă Cristian, *Analiza discursului și reconcilierea cu trecutul recent. Studii de psihologie socială discursivă*, Ed. Primus, Oradea, 2012.

Tilly Charles (ed.), *The Formation of National States in Western Europe*, Ed. Princeton University Press, 1975.

Tilly Charles, "Citizenship, Identity and Social History", în *International review of social history*, 1995, vol. 40.

Todorova Maria, *Imagining the Balkans*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2009.

Tonkin Elizabeth, *Narrating our Past: The Social Construction of Oral History*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

Totok William, *Constrângerea memoriei*, Ed. Polirom, Iași, 2001.

Țentea Almira, *Discursul public al istoriei și sursele orale*, AIO, Presa Univ. Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

Upton Clark Charles, *România unită*, trad. Doina Roventă, Ed. Tipoalex, București, 2018.

Urban Roman, *Česi a Slováci v Rumunsku*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac, 2005.

Vaculík Jaroslav, *Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*, Masarykova.

Van den Berghe Pierre, *The Ethnic Phenomenon*, Ed. NY Printers, New York, 1981.

Van Dijk Teun A. (ed.), *Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction, Vol. 2. Discourse as Social Interaction*, Ed. Sage, Londra, 1997.

Vermeulen Hans, Govers Cora (ed.), *The Anthropology of Ethnicity: Beyond 'Ethnic Groups and Boundaries'*, Ed. Het Spinhuis, Amsterdam, 1994.

Viršinská Miriam, *Evanjelická cirkev a. v. v Uhorsku a Slováci v druhej polovici 19. storočia*, Ed. Matica slovenská, Martin, 2011.

Wallman Sandra, *Social Anthropology of Work*, Ed. Academic Press, Londra, 1979.

Weber Max, "Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology", Guenther Roth, Claus Wittich (ed.), Ed. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, 1978, pp. 385-398.

Wendt Alexander, *The Social Theory of International Politics*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

White Ed, *Barthes' Image Music Text*, Ed. Pluto Press, Londra, 2012.

Wilmer Franke, *The Social Construction Man, the State, and War. Identity, Conflict, and Violence in Former Yugoslavia*, Ed. Routledge, New York, Londra, 2002.

Winter Jay (ed.), *The Cambridge History of the First World War, vol II, Civil Society*, Comitetul Editorial al Centrului Internațional de Cercetare a Istoriei Marelui Război, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2014.

Wodak Ruth, *The Construction and Representation of Politics in Action: Politics as Usual*. Ed. Palgrave MacMillan, Basingstoke, 2009.

Wodak Ruth, *The Discursive Construction of National Identity*, Ed. Edinburgh University Press, 1999.

Worsley Peter, *The Three Worlds: Culture and World Development*, Ed. University of Chicago Press, Chicago, 1984.

Zajac Daniel, Haan Ľudovít, *Dejepis starého i nového Nadlaku, ktorý k polstoročnej jubilejnej slávnosti tamojšej evanjelickej a. v. Cirkvi spísali a vydali Daniel Zajac a Ľudovít Haan, nadlackí Slova Božieho kazatelia*. 1853, Ediție îngrijită și transcrisă în slovacă literară de Ondrej Štefanko, Ed. Ivan Krasko, Ed. ESA, Nădlac, Bratislava, 2006.

Zamfir Cătălin, Vlășceanu Lazăr, *Dicționar de sociologie*, Ed. Babel, București, 1993.

Zefhuss Maja, *Constructivism in International Relations. The Politics of Reality*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

Zollner Erich, *Istoria Austriei*, trad. Adolf Armbruster, Ed. Enciclopedică, București, 1997.

Studii și articole

Anoca Dagmar Maria, „Apariții la editura Societății Culturale și Științifice *Ivan Krasko*”, în *Oglinzi paralele*, 1996, nr. 1.

Anoca Dagmar Maria, „Ľudovít Štúr- personalitate emblematică a slovacilor”, în *Romanoslavica*, vol. LI, nr. 4, 2015.

Anoca Dagmar Maria, *Ondrej Štefanko- Personalitate emblematică a slovacilor din România*, studiu prezentat în cadrul conferinței Slavistica românească și dialogul culturilor. 70 de ani de slavistică românească la Universitatea din București, studiu sub tipar în *Romanoslavica*.

Antaki Charles, Billing Michael, Edwards Derek, Potter Jonathan, “Discourse Analysis Means Doing Analysis: A Critical of Six Analytical Shortcomings”, în *Discourse Analysis Online*, 2003.

Bell Duncan S. A., “Mythscape, Memory, Mythology, and National Identity”, în *British Journal of Sociology*, 2003.

Bourdieu Pierre, “Vive la crise! For heterodoxy in social science”, în *Theory and Society*, vol. 17, 1988.

Brahmi Mohamed, Mehieddine Rachid, Bouhania Bachir, “Language as a Marker of Identity in Tiaret Speech Community”, în *Linguistics and Literature Studies*, 2019, 7 (4).

Branda Alina, *Anthropological perspectives on Romanian Socialism. A Case Study în Territorial Identity and Development*, vol. 5, nr. 1, primăvara 2020.

Branda Alina, On “Dramas, Fields and...” în *Interpretative Communities*, 2017.

Brown Geoffrey, Maxwell Alexander, “Czechoslovak Ruthenia’s 1925 Latinization campaign as the heritage of nineteenth-century Slavism”, în *Nationalities Papers*, History Programme, Victoria University, Wellington, New Zealand, 2016, vol. 44, nr. 6.

Brubaker Rogers și col., “Ethnicity as cognition”, în *Theory and Society* 33, nr. 1, 2004.

Brubaker Rogers, Cooper Frederick, “Beyond identity”, în *Theory and Society* 29, nr. 1, 2000.

Bucholtz Mary, Hall Kira, “Identity and interaction: a sociocultural linguistic approach”, în *Discourse Studies*, 7 (4–5), Ed. Sage Publications, Londra, 2005.

Calhoun Craig, “Nationalism and Civil Society: Democracy, Diversity and Self-Determination”, în *International Sociology*, 1993, vol. 8, nr. 4.

Cernat Paul, „Dincolo de canonul estetic”, în *Observatorul Cultural*, 3-5 iulie 2002.

Chandra Kanchan, “Cumulative Findings in the Study of Ethnic Politics”, în *American Political Sciences Association- Comparative Politics (APSA-CP)*, vol. 12, nr.1, 2001.

Clark Burton R., “The organizational saga in higher education”, în *Administrative Science Quarterly*, 17, 1972.

Collier Paul, Hoeffler Anke, “On the Incidence of Civil War in Africa”, în *The Journal of Conflict Resolution*, februarie 2002, vol. 46, nr.1.

Dan Mihail P., „Românii și slovacii de-a lungul veacurilor”, în *Transilvania. Organ al Astrei*, 1944, nr. 3, anul 75.

De Cillia Rudolf și col., “The discursive construction of national identities”, în *Discourse & Society* 10, nr. 2 1999.

Deets Stephen, “Reconsidering East European Minority Policy: Liberal Theory and European Norms”, în *East European Politics and Societies*, 2002, vol. 16, nr. 1.

Drulák Petr, “Motion, Container and Equilibrium: Metaphors in the Discourse about European Integration”, în *European Journal of International Relations*, 12, 2006.

Eisenstadt Shmuel Noah, “The Construction of Collective Identities: Some Analytical and Comparative Indications”, în *European Journal of Social Theory* 1, nr. 2.

Fearon James D., Laitin David D., “Violence and the Social Construction of Ethnic Identity,” în *International Organization*, 54, nr. 4, 2000.

Fisher Walter R., “Narration as a human communication paradigm: the case of public moral argument”, în *Communication Monographs*, 51, 1984.

Flaherty Michael G., Fine Gary. A., “Present, Past, and Future: Conjugating George Herbert Mead’s perspective on time”, în *Time & Society*, 2001, 10 (2-3).

Fúriková Adriana Jozefína, “Dynamika obyčají odpustovej slávnosti u slovákov z rumunského Bihoru a Sălaju” [Dinamica obiceiului sărbătorii hramului bisericii la slovacii din Bihor și Sălaj] în vol. *Slováci v zahraničí 30* [Slovacii din afara granițelor], Ed. Matica Slovenská, Martin, 2013.

Gans Herbert, “Symbolic ethnicity: The future of ethnic groups and cultures in America”. în *Ethnic and Racial Studies*, 1979, vol. 2.

Geertz Clifford, “Du point de vue de l’indigène: sur la nature de la compréhension anthropologique”, în *Savoir local, savoir global*, Ed. PUF, Paris, 1986.

Gil-White Francisco J., “How thick is the blood? The plot thickens...: if ethnic actors are primordialists, what remains of the circumstantialist/primordialist controversy?” în *Ethnic and Racial Studies*, 22, 5, 1999.

Goldstein Jonah, Rayner Jeremy, “The politics of identity in late modern society”, în *Theory and Society* 23, nr. 3, 1994.

Hale Henry E., “Explaining Ethnicity”, în *Comparative Political Studies*, vol. 37, nr. 4, Mai 2004.

Hechter Michael, Okamoto Dina, “Political consequences of minority group formation”, în *Annual Reviews of Political Sciences*, 4, 2001.

Hirschfeld Lawrence A., "Race in the Making: Cognition, Culture, and the Child's Construction of Human Kinds", în *Contemporary Sociology* 26(6), Ed. Cambridge University Press, 1996.

Hogg Michael A., Mullin B. A., "Joining groups to reduce uncertainty", în *Social Identity and Social Cognition*, Dominic Abrams, Michael A. Hogg (ed.), Ed. Blackwell, Malden, 1999.

Hogg Michael A., Terry Deborah J., White Katherine M. "A Tale of Two Theories: A Critical Comparison of Identity Theory with Social Identity Theory", în *Social Psychology Quarterly* 58, 1995.

Jamieson Lynn, "Theorising identity, nationality and citizenship: implications for European citizenship identity", în *Sociológia* (Slovak Sociological Review) 34, nr. 6, 2002.

Jenkins Richard, "Rethinking Ethnicity: Identity, Categorization and Power", în *Ethnic and Racial Studies* 17, 1994.

Kaufmann Eric, Haklai Oded, "Dominant Ethnicity: From Minority to Majority", în *Nations and Nationalism* 14, nr. 4, 2008.

Kopecký Peter, "K slovensko-československo-rumunským vzťahom 1944–1948", în *Historické štúdie*, 45, 2007.

Kukučka Ján, "Slovenské kultúrne spolky a tlač v Nadlaku" [Asociațiile culturale slovece și presa din Nădlac], în *Variácie* 3, Ed. Kriterion. București, 1981.

Mârza Radu, „Istoria Românilor, istoria slovacilor- o privire comparată”, în *Romanoslavica*, vol. XLVIII, nr.1.

Mârza Radu, „Legăturile istorice, culturale și diplomatice româno-cehoslovice”, în Sorin Paliga, Anca Irina Ionescu, Dagmar Maria Anoca (ed.), *Revista pentru studii central-europene-Romano-Bohemica*, Ed. Universității din București, 2011.

Michalčaková Eva, "O zakladaňu slovenských škôl v Sedmohradsku v medzivojnovom období", în vol. *Slováci v zahraničí*, Ed. Matica slovenská, 1985.

Moore Dahlia, Kimmerling Baruch, "Individual strategies of adopting collective identities: the Israeli case", în *International Sociology* 10, nr. 4, 1995.

Moscovici Serge, "An essay on social representations and ethnic minorities", în *Social Science Information*, 2011, 50 (3–4).

Nagel Joane, "Constructing Ethnicity: Creating and Recreating Ethnic Identity and Culture", în *Social Problems*, Vol. 41, Nr. 1, *Special Issue on Immigration, Race, and Ethnicity in America*, Oxford University Press, Februarie 1994.

Okamoto Dina, "Toward a Theory of Panethnicity: Explaining Asian American Collective Action", în *American Sociological Review*, vol. 68, nr. 6, Decembrie 2003.

Porubský Juraj, "Niektoré problémy slovenských škôl v Rumunsku v rokoch 1939-1944", în vol. *Slováci v Zahraničí*, Ed. Matica slovenská, Martin, 1974.

Posner Daniel N., "Measuring Ethnic Fractionalization in Africa", în *American Journal of Political Science*, vol. 48, nr. 4, 2004.

Potter Jonathan, "Discursive social psychology: from attitudes to evaluative practices", în *European Review of Social Psychology*, 1998, vol. 9, nr. 1.

Preda Cristian, „Partide, voturi și mandate la alegerile din România (1990-2012)”, în *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 13(1), 2013.

Richmond Anthony, "Ethnic Nationalism and Postindustrialism", în *Ethnic and Racial Studies*, 7, nr. 1, 1984.

Roháč Dalibor, "Why did the Austro-Hungarian Empire collapse? A public choice perspective", în *Constitutional Political Economy, Forthcoming*, vol. 20, Ed. Springer Science Business Media, Iunie 2009.

Rusu Horațiu, „Teorii ale identității colective între esențialism și constructivism. De la identitate la identificare”, în *Sociologie Românească*, vol. VII, nr. 1, 2009.

Schmidt Ulrike, "Language Loss and the Ethnic Identity of Minorities", în *European Centre of Minority Issues*, Noiembrie 2008.

Shils Edward, "Primordial, Personal, Sacred and Civil Ties: Some Particular Observations on the Relationships of Sociological research and Theory", în *The British Journal of Sociology*, vol. 8, nr. 2, Iunie 1957.

Smith Anthony D., "Ethnic myths and ethnic revivals", în *European Journal of Sociology*, 1984, vol. 25, nr. 2.

Smootha Sammy, "The model of Ethnic Democracy: Israel as a Jewish and democratic state", în *Nations and Nationalism* 8, 2002.

Štefanko Ondrej, "Dva rukopisy – Dve kroniky" [Două manuscrise – Două cronici] în *Dve Kroniky* [Două cronici], Nădlac. 1995.

Štefanko Ondrej, “Genius loci”, în *Zo zapisnka kacra nadlackho* [Din bloc-notesul unui eretic nădlăcan], (trad.) Dagmar Maria Anoca, Nădlac, 1997.

Štolc Jozef, “Slovensk jazykov ostrovy na Dolnej zemi ako predmet jazykovednho vskumu”, în vol. *Slováci v zahranii* 1, Ed. Matica slovensk, Martin, 1971.

Sztompka Piotr, “From East Europeans to Europeans: shifting collective identities and symbolic boundaries in the New Europe”, n *European Review*, vol. 12, nr. 4, 2004.

Taboada-Leonetti Isabelle, “Anne-Marie Thiesse- La création des identits nationales”, n *Cahiers de l’Urmis, Multiculturalisme: politiques publiques et usages de l’ethnicit*, nr. 6, martie 2000.

Tajfel Henri, “Social Psychology of Intergroup Relations”, n *Annual Review of Psychology*, nr. 33, 1982.

Van den Berghe Pierre, “Does Race Matter?” n *Journal of the Association of the Study of Ethnicity and Nationalism*, vol. 1, nr. 3, 11, 1995.

Van Evera Stephen, “Primordialism Lives!” n *ASPA-CP*, vol. 12, nr. 1, iarn 2001.

Vertovec Steven, “Super-diversity and its implications”, n *Ethnic and Racial Studies*, vol. 30, nr. 6, 2007.

Wacquant Loic D., “Towards a reflexive sociology: a workshop with Pierre Bourdieu”, n *Sociological Theory*, vol. 7, 1989.

Wedel Janine, “US Aid to Central and Eastern Europe, 1990-1994: an analysis of aid model and responses, East Central European Economies” n *Transition: Study papers submitted to Joint Economic Committee*, Congress of the United States, Washington, US Printing Office, 1994.

Wendt Alexander, “Anarchy Is What States Makes of It: The Social Construction of Power Politics”, n *International Organization* 46, 1992.

Wendt Alexander, “The Agent-Structure Problem in International Relations Theory”, n *International Organization* 41, 3, 1987.

White Geoffrey M., “Mythic history and national memory: the Pearl Harbor anniversary”, n *Culture & Psychology*, 3, 1997.

Williams Dodeye Uduak, “How Useful are the Main Existing Theories of Ethnic Conflict?” n *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, MCSER Publishing, Roma, vol. 4, nr. 1, Martie 2015.

Wimmer Andreas, “Does ethnicity matter? Everyday group formation in three Swiss immigrant neighbourhoods”, în *Ethnic and Racial Studies*, vol. 27 nr. 1, Ianuarie 2004.

Wimmer Andreas, “The Making and Unmaking of Ethnic Boundaries: A Multilevel Process Theory”, în *American Journal of Sociology*, Vol. 113, Nr. 4, ianuarie 2008.

Žižek Slavoj, “Invisible Ideology: Political Violence Between Fiction and Fantasy” în *Journal of Political Ideologies*, 1996, vol. 1, nr. 1.

Zsolt Jakab Albert, Lehet Peti (ed.), *Minorități în zonele de contact interetnic. Cehii și slovacii în România și Ungaria*, Ed. Institutului pentru studierea problemelor minorităților naționale, Cluj Napoca, 2010.

Reviste și ziare

Slovenský týždenník, anul III, 1931, nr. 2 (11.1).

Pútnik Svatovoješský. Kalendár pre Katolíckych Slovákov na rok 1936, nr. 64.

Slovák, an XXI, nr. 142.

Revista *Naše Snahy*, nr. 20 din 16 iunie 1937.

Revista *Naše Snahy*, nr. 8 din 2008.

Revista *Naše Snahy*, nr. 9 din 2008.

Revista *Naše snahy*, nr. 10 din 2008.

Revista *Naše snahy*, nr. 6 din 2011.

Revista *Naše snahy*, nr. 8 din 2013.

Documente oficiale și statistici

Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Codul bunelor practici în materie electorală Linii directoare și raport explicativ

Constituția din 21 noiembrie 1991, în România și minoritățile. Colecție de documente.

Declarația Universală a drepturilor Omului

Dezbatere Parlamentară, Ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului din 16 iunie 2014

Institutul Național de Statistică, Statistică Electorală, Rezultatele alegerilor parlamentare pentru Camera Deputaților și Senat din 1992, 1996, 2000, conform Monitorului Oficial al României, pentru rezultatele - ELECT 1992, ELECT 1996, ELECT 2000, date realizate potrivit

Legii nr. 68/1992, pentru alegerea Camerei deputaților și a Senatului, rezultate validate de către Birourile Electorale Centrale și Curtea Constituțională

Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, România- Alegerile Prezidențiale și Parlamentare, 26 noiembrie și 10 decembrie 2000, Raportul Final, Varșovia 15 ianuarie 2000.

Primul raport periodic privind aplicarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare în România, MIN-LANG/PR (2010) 11.

Raport de activitate al Televiziunii Române 2019.

Raport de activitate al Televiziunii Române pe anul 2015.

Recensământul din 1850 din Transilvania, ediția a II-a, 2004.

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia din 18 Noiembrie/1 decembrie 1918.

Rezultate definitive ale recensământului populației din 2011.

Intervenții în plenul Parlamentului României

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 18.12.2007.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 05.02.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 21.02.2006.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 24.05.2005.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 10.09.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 03.12.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 02.09.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 04.06.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 03.04.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 28.05.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 04.03.1996.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 02.10.2001.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 18.09.2006.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 23.04.2007.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 17.03.2009.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 19.11.2013.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 30.09.2014.

Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 18.03.2008.
Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 19.12.2011.
Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 15.04.1997.
Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 22.09.2003.
Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 08.05.2013.
Intervenția deputatului UDSCR în Parlamentul României din data de 11.02.2014.

Arhive

Arhivele Naționale din Martin (Slovacia), fond RUM/A/fasc.č.3/6 a.j./k1/186 b/6.
Arhivele Naționale din Martin (Slovacia), fond RUM/A/fasc. č. 3/186a/k1
Arhivele Naționale din Martin (Slovacia), fond RUM/A/fasc. č. 3, k.1, 5 a. j.
Arhivele Naționale din Martin (Slovacia), fond RUM/A/fasc. č. 3, k.1, 186a/1
Arhivele Naționale din Martin (Slovacia), fond RUM/A/fasc. č. 3, k.1, 186 b/6.
Arhivele organizației Matica slovenská din Martin, Slovacia.
Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, Fond Praga, Culturale 1921/1946, vol . 46.
Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, Font 71 1920/1944 România, minorități 1931/1937, vol. 373.
Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, Problema 16, vol 20 MAE, (școli catolice engleze evanghelice 1905/1944), școli străine în România general 1921/1943.
Arhiva de Folclor a Academiei Române din Cluj-Napoca.
Arhivele Episcopiei romano-catolice din Oradea.

Webografie

www.mae.ro/bilateral-relations
www.timisoara.tvr.ro
www.cluj.tvr.ro/emisiuni/transilvania-policroma
www.hartford-hwp.com/archives/60/062.html accesat la 19.04.2021.
www.matica.sk/news/2015/11/preco-mam-rad-slovincinu-preco-mam-rad-slovensko/
www.matica.sk/o-matici-slovenskej/historia-matice-slovenskej
www.dri.gov.ro/index.html?page=org_slovaci

<https://ispmn.gov.ro/page/despre-institut>

Interviuri

Interviu cu prof.dr. Dagmar Mária Anoca, realizat la data de 20.10.2020.

Interviu realizat cu preotul Jaroslav Frnka, preot în satul Budoii, realizat la data de 25.10.2020.

Interviu realizat cu preotul Ján Maškara, preot în satul Valea Cerului, realizat la data de 26.10.2020.